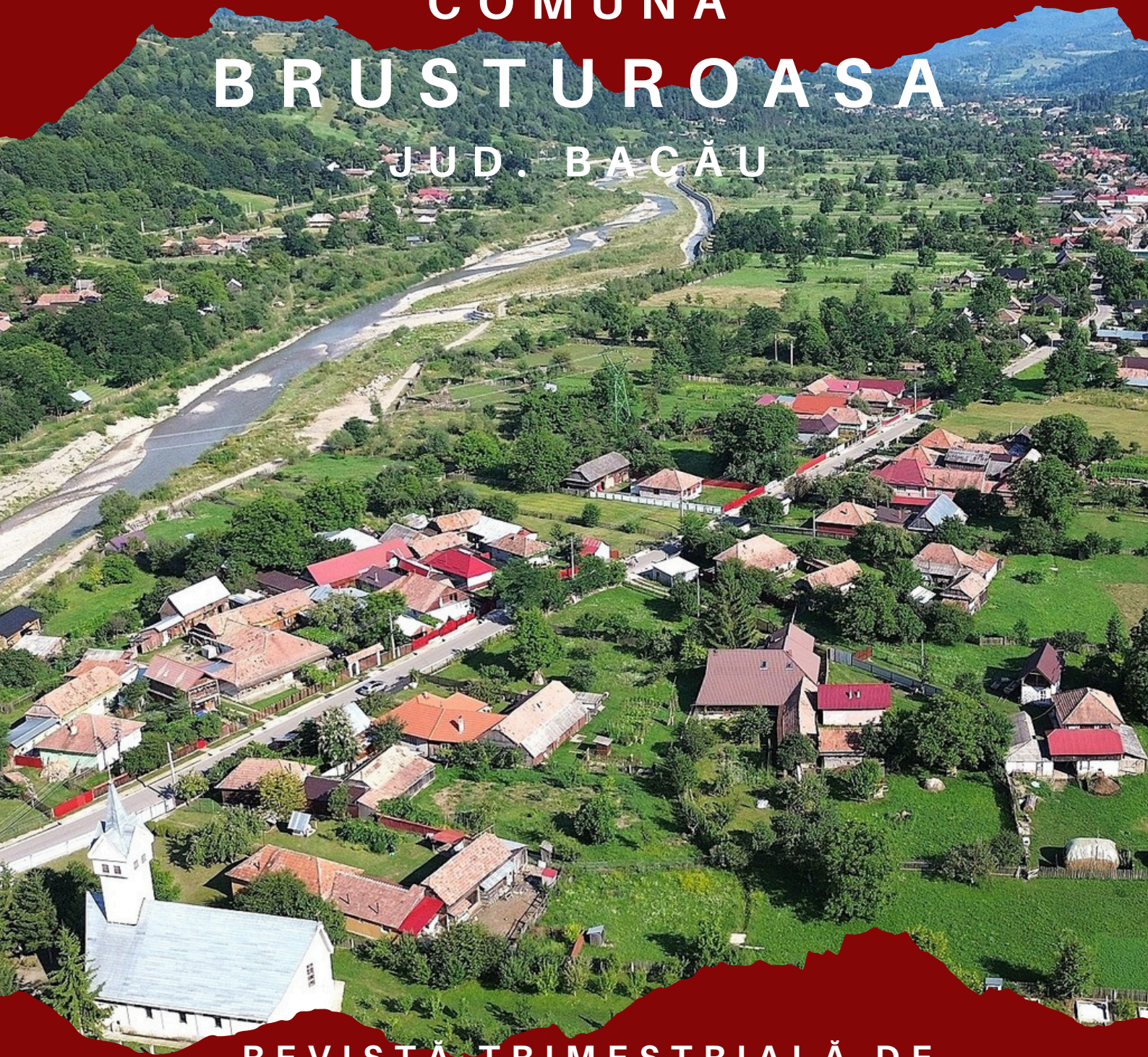
ANUL 1 NR.3 IULIE - SEPTEMBRIE 2025

IZVOR DE NEUITARE

COMUNA BRUSTUROASA

JUD. BACĂU

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE TRADIȚIE ȘI MEMORIE CULTURALĂ

Izvor de neuitare

ISSN 3061 – 6441 ISSN-L 3061 - 6441

Revistă trimestrială editată în colaborare cu Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău

Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău

Primarul comunei Brusturoasa
și
Consilliul local al comunei Bruturoasa

Adresa redacției:

Brusturoasa/Bacău/România

Str. Fântânii, nr. 26

Tel: 0748 793 531

E-mail: atomuleseliliana48@yahoo.com

Blog: https://neuitare.ro

Editor fondator: LILIANA ATOMULESE

Redactor–coordonator: ROMULUS-DAN BUSNEA

Desene: MARIAN BUTUCARU

Colaboratori: dr. NARCIS DORIN ION - istoric

Preot FLORIN JITARU

Inginer GHEORGHE BALCANU

ANDREI MARIAN BALAJ - elev

© Toate drepturile asupra textelor și ilustrațiilor sunt rezervate revistei ,,Izvor de neuitare”. Reproducerea totală sau parțială este interzisă fără acordul redacției.

RĂDĂCINILE SUFLETULUI

- MANIFEST -

Deseori mă gândesc la ce poate fi important pentru cititorii acestei reviste... Cu siguranță că sunt multe lucruri despre care putem spune că sunt importante. Doar că azi vom vorbi despre părinți și bunici.

Desigur că eu, pot doar să mă raportez la părinții, bunicii și străbunicii mei. Însă îmi dau seama, că și pentru fiecare dintre voi, această legătură este la fel de importantă.

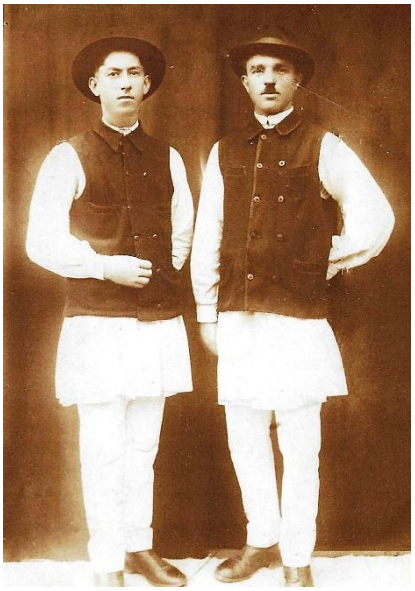
Articolul de azi, se vrea a fi un **MANIFEST** adresat tinerilor. Izvorât din experiența noastră, a celor ceva mai bătrâni. Fiindcă, undeva prin anii tinereții noastre, eram grăbiți spre noi orizonturi, spre noi descoperiri, altele decât cele care stăteau ascunse, cuminți, în odăile vechi ale bunicilor, în sufletele lor ostenite. Și nu ne-am gândit atunci, să îi căutăm. Să le trecem pragul, măcar din când în când. Lor nu le-ar fi trebuit decât o vorbă bună și ceva răbdare pentru a le asculta amintirile.

Astăzi, după zeci de ani care au trecut precum o clipă, descoperim cu mâhnire că nu mai putem da timpul înapoi. Nimic și nimeni nu mai poate să ne redea acele minunate momente. Acum numărul întrebărilor a crescut, dar răspunsurile nu mai au de unde veni. Și regretele, atât de târzii, sunt inutile. Rareori, prin câte un sertar mai găsim, uitate, niște poze din care ne privesc niște necunoscuți. Și nu mai avem pe cine întreba despre numele lor.

Vă rog să mă credeți, că este atât de frustrant să nu mai poți afla istoria propriei familii, încât nu pot decât să vă îndemn să nu pierdeți ocazia de a-i întreba pe bunici, lucruri despre viața lor și despre viața satului din urmă cu zeci de ani. Pentru că dorința de a afla aceste lucruri, ni se deșteaptă abia după vârsta de 45 – 50 de ani. Cam atunci ne mai cresc copiii, ne mai aranjăm viața, urmând o perioadă oarecum mai liniștită. Problema este că, bunicii deja au plecat dintre noi. Poate chiar și părinții. Și ne dăm seama de cât adevăr este în zicala „Dă doamne, mintea românului cea de pe urmă!”. Ce bine ar fi fost dacă nu ne grăbeam cândva, deseori fără un motiv întemeiat, și am mai fi rămas lângă ei doar puțin.

Pornind de la întâmplări petrecute în anii tinereții lor, poate din familie, poate din sat, și ajungând până la lucruri pe care știu să le facă, toate reprezintă o comoară. Poate un meșteșug, poate un lucru care acum nu se mai face. Fiecare bătrân este un adevărat tezaur, pe care îl avem lângă noi și nici măcar nu trebuie să dăm bani pentru a-l deține. Ne-a fost dăruit de Dumnezeu, iar noi trebuie doar să-l păstrăm și să-l prețuim.

Mai multe asemenea pierderi am avut și eu... Provocate, desigur, de inconștiența vârstei tinere pe care o aveam atunci. Mă gândesc, spre exemplu, la bunicul meu matern, Costache Volmer, cunoscut fiind drept Costică a' Brigaderului.

Iată-l aici, în partea dreaptă a pozei, în plină tinerețe, poate pe la 26-27 de ani.

Prinsese și primul Război Mondial, fiind născut în anul 1911. Cu siguranță, în copilăria mică a trecut prin lipsuri și greutăți greu de imaginat.

Abia se căsătorise și avea deja doi copii, când a venit cel de Al Doilea Război Mondial. Au urmat alți doi copii, după câțiva ani. După puțină vreme, s-a instaurat regimul comunist. Îmi e aproape imposibil să refac, în vreun fel, parcursul vieții sale. A muncit atât de mult, apoi a îndurat foametea, stând flămând zile în șir, doar pentru a putea da ceva de mîncare copiilor foarte mici. Cunosc, de la mama mea, doar aceste părți întunecate, dar și pe acestea destul de superficial.

Îmi imaginez că a avut și zile bune, a fost și el la vedre, la bal, poate știa glume.... Ce știu sigur este că era un grozav povestitor, chiar inventând povești. Știa toate constelațiile. Știa să recunoască toate păsările cerului. Era priceput la multe lucruri, ca toți oamenii acelor timpuri.

Doar că aceste informații sunt puține și vagi. Și prezența sa îmi lipsește enorm. Mai am doar aceste două poze. Aici avea cam 65 de ani. Avea să mai trăiască vreo 10 ani. Iar eu am pierdut șansa de a afla lucruri despre viața sa, dar și despre viața satului de odinioară, chiar de la el.

Așa că, îndemnul meu este acela de a vă duce voi spre părinți și bunici. Ei nu vor veni spre voi, fiindcă nu vor să vă deranjeze. Căutați poze. Aflați lucruri, până nu devine prea târziu!

LILIANA ATOMULESE

Evocări: Regina Maria, unul dintre marile simboluri ale României, în an omagial

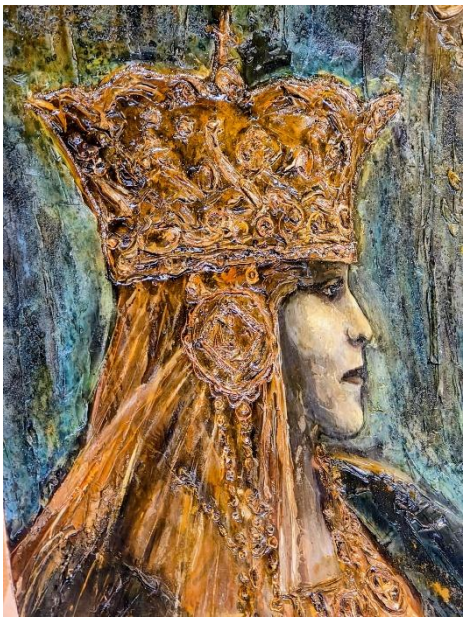
Motto: ,,*Am venit în țară foarte tânără și am devenit una cu voi toți. Am dorit de la început viziunea României Mari, am purtat-o la inima mea și am luptat pentru împlinirea ei*". **Regina Maria a României**

Istoria atât de încărcată și de zbuciumată a României este indubitabil legată de una dintre cele mai strălucitoare și mai fascinante femei ale timpului, o inovatoare, o suverană care a știut să se facă iubită și respectată de poporul român: Maria, Regina României (1875 - 1938), sotia Regelui Ferdinand I al României, supranumit și ,,Întregitorul".

Cred că este de datoria fiecărei generații de a evoca, de a omagia, dar în primul rând, de a nu uita personalitățile care au marcat cursul istoriei, pentru a se putea astfel raporta la ele. Personalitatea de excepție a Reginei Maria, de la a cărei naștere se împlinesc pe 29 octombrie, 150 de ani, a fost marcată în timp de recunoașterea meritului de a se fi adaptat atât de bine la condițiile oferite de patria adoptivă. Nu numai că ea a reușit să se integreze perfect într-un climat străin, dar a fost și capabilă să ofere românilor cea mai mare parte a binefăcătoarei sale energii, și asta, într-un moment în care, România avea nevoie de consolidarea poziției sale geopolitice, în lumina evenimentelor istorice ale vremurilor.

În cele ce urmează voi face o scurtă referire la prezența Reginei Maria, în timpul Primului Război Mondial, pe fronturile de pe Valea Trotușului și Valea Cașinului.

La Târgu-Ocna, orașul aflat într-una dintre cele mai frământate zone de război, Regina Maria a fost de cinci ori, când s-a aflat printre soldații răniți și bolnavi, cărora le-a redat curajul și siguranța biruinței finale. Iată și câteva dintre însemnările reginei despre călătoriile întreprinse în acest oraș, cuprinse în celebra sa carte de memorialistică ,,*Povestea vieții mele*". Citez: ,,*Zi de oboseală fizică. Ne-am întâlnit cu Carol și cu toți ofițerii lui la Târgu-Ocna. Căldura era copleșitoare și ne înroșisem ca niște bujori. Drumul nostru se sfârșea într-un cimitir, unde fuseseră îngropați mulți ofițeri și soldați căzuți în luptă. Aici, lângă o bisericuță de lemn, s-a oficiat un parastas solemn pentru cei morți. Se adunase o mare masă de soldați și de țărani și s-au rostit nenumărate rugăciuni. Îmi pare bine că am venit aici. Ofițerilor le-a făcut mare plăcere să ne aibă printre dânșii și eu socotesc că e bine să rămânem în strânsă legătură cu ei; trebuie să simtă dragostea și*

îmbărbătarea noastră, în aceste vremuri de deznădejde. Luni, 6/19 august 1917", închei citatul.

O altă incursiune în această fierbinte zonă de război, o face însoțită de această dată, de generalul Averescu în ziua de 14/27 august 1917, când situația de pe frontul de la Oituz era dramatică, iar întregul oraș era supus unui bombardament nimicitor.

Citez: ,,*Era o adâncă zguduire sufletească pentru mine să mă aflu iarăși la Târgu-Ocna, atât de aproape de locurile unde vitejii noștri soldați își aduceau prinos viața, ca să alcătuiască o stavilă vie între aceste meleaguri încă ale noastre, și năvala dușmanilor. Generalul Averescu mă rugă să dau în locul lui decorațiile soldaților unei companii de vânători de munte. A fost o clipă plină de însuflețire, când simțirăm cu toții, laolaltă, acea iubire aprigă, aproape evlavioasă care ne leagă acum pe veci*", scria Regina Maria în a sa carte.

Regele Ferdinand și Regina Maria au vizitat deseori și frontul de la Cașin, operațiunile militare fiind conduse de unii dintre cei mai de seamă generali români, Alexandru Averescu și Eremia Grigorescu. Cât a durat războiul, Regina Maria a fost în mai multe rânduri în comuna Mănăstirea Cașin, fie pentru a vizita spitalele de campanie din zonă și ai alina pe cei răniți, fie pentru a decora soldații pe front, motiv pentru care a fost considerată cea mai populară și mai îndrăgită personalitate de pe văile Trotușului, Cașinului și Oituzului.

După terminarea războiului, Regina Maria nu a uitat Mănăstirea Cașin, unde a revenit și a participat la slujbele de Înviere, însoțită de Mareșalul Alexandru Averescu și de istoricul Nicolae Iorga. Iar în semn de prețuire și neuitare, Regina Maria a dispus să fie construită în București o biserică cu numele Biserica ,,Cașin", cu hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, numită uneori și Biserica ,,Mănăstirii Cașin", amplasată în apropiere de Arcul de Triumf .

Supranumită de popor, ,,Regina soldat", ,,Regina inimilor", dar și ,,Mama răniților" pentru atitudinea ei de bravură din timpul războiului, Regina

Maria alături de doamnele de la curte, a lucrat direct pe front, în spitale de campanie și a coordonat activitatea unor fundații de caritate. După încheierea războiului, ea a fost cea care alături de Ion Brătianu a reprezentat România la Versailles, unde s-a semnat Tratatul de pace la 28 iunie 1919, iar prin diplomația sa, a avut o contribuție importantă la Marea Unire de la 1918. În acest sens, remarcabilă a fost și atitudinea deschisă și fermă de care a dat dovadă Regina Maria, într-o epocă în care implicarea femeilor în politică sau societate era privită cu îndoială, fapt care a și făcut-legendară prin cutezanța cu care i-a cerut prim-ministrului francez Georges Clemanceau, în 1919, ajutorul pentru ca României să-i revină la încetarea ostilităților din Primul Război Mondial, Transilvania până la Tisa și Banatul. Clemanceau, supranumit și ,,Tigrul", i-ar fi spus atunci: ,,*Madame, ceea ce cereți este partea leului*!", răspunsul reginei fiind unul antologic, fără nicio ezitare: ,,*De aceea, domnule prim-ministru, Leoaica se adresează vărului ei, Tigrul...*"

Persoană de-a dreptul fascinantă, cu un stil original de viață, Regina Maria a fost și o mare iubitoare de artă: a colecționat și a creat lucrări artistice, și-a decorat interioarele și exterioarele clădirilor în care a locuit, fiind totodată și unul dintre promotorii curentului ,,Art Nouveau". Să nu uităm că opera literară a reginei Maria, care a participat încă de la început la viața culturală românească, însumează peste 25 de volume, scrise între anii 1912 si 1933. Printre acestea se pot cita ,,*Crinul vieții', ,,Minola", ,Lulaloo", ,,Copila cu ochi albaștri", ,,Insula șerpilor", ,,Stella Maris*" si bineînțeles, ,,**Povestea vieții mele**", o carte de excepție, o frescă a epocii în care s-a realizat Marea Unire.

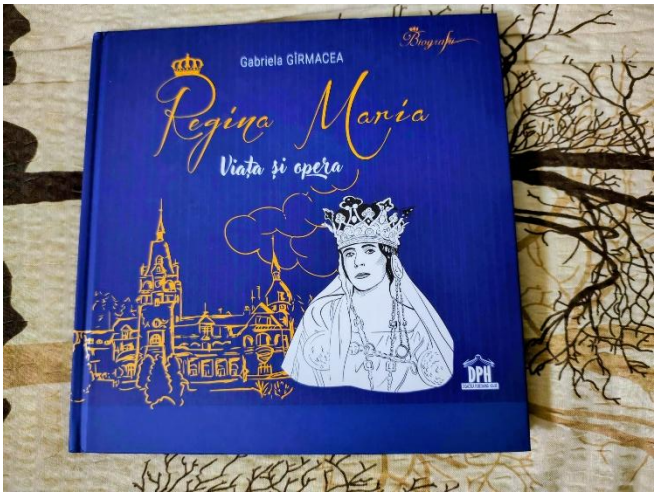

Ca o trăsătură definitorie a celei care a fost Regina Maria a României, iată ce spunea despre aceasta, istoricul și scriitorul francez Philippe Delorme, un specialist în domeniul dinastiilor regale. Citez: ,,*Surâsul său luminos a strălucit în tenebrele Primului Razboi Mondial. Maria a României s-a remarcat prin eroism si maiestate. Ea a fost mama răniților si sufletul României*", închei citatul.

Semnificativă pentru împletirea destinului ei cu cel al neamului românesc, rămâne inscripția gravată pe o cupă de argint oferită de municipalitatea Capitalei, cu prilejul căsătoriei sale cu Prințul Ferdinand: ,,*Bine ai venit, mireasă de Dumnezeu aleasă spre a patriei cinstire. Ianuarie 1893*".

Și, un post-scriptum. În semn de omagiere a personalității celei care a fost Regina Maria a României, în două localități apropiate de pe Valea Trotușului, au avut loc, inedite manifestări cultural-istorice, în premieră națională.

Astfel, într-o atmosferă specială, autentic românească, prilejuită de sărbătorirea împlinirii a 150 de ani de la nașterea Reginei Maria, la Pensiunea ,,Magic Garden" din orașul Dărmănești - Bacău, a avut loc, joi, 10 iulie, evenimentul de lansare a volumului

,,Regina Maria. Viața și opera", semnat de dna prof. dr. Gabriela Gîrmacea, de la Colegiul Național ,,Grigore Moisil" din Onești.

În cuvântul de deschidere, dna Brîndușa Gugu, președinta Patronatului Județean al Femeilor de Afaceri din IMM Bacău și principalul organizator al evenimentului, le-a mulțumit tuturor celor prezenți pentru participare și implicare, în special dnei Gabriela Gîrmacea, inițiatoarea acestei manifestări, precum și dnei Mariana Milea, administratorul pensiunii ,,Magic Garden" din Dărmănești, acest loc plin de magie și atât de adecvat frumoaselor povești din trecutul românesc. Aspecte inedite din viața și creația Reginei Maria, numită și ,,Regina inimilor", „Mama răniților", „Regina soldat" sau „Al doilea soare pentru România", așa cum îi ura George Coșbuc, au fost prezentate în cadrul lansării volumului ,,Regina Maria. Viața și opera", de însăși autoarea lui, prof. dr. Gabriela Gîrmacea. Au mai rostit alocuțiuni artistul plastic Mihaela Surugiu și lt. (rtr) ec. Dănuț Voicu, președintele Asociației Cultul Eroilor ,,Regina Maria" – Filiala Bacău, care au adus un prinos de recunoștință personalității celei care a fost Regina Maria.

Programul după-amiezii și serii de spiritualitate și tradiție românească a mai cuprins recitaluri muzicale, expoziții de pictură și costume populare de epocă (inclusiv ii), produse montane și artizanale, care au putut fi achiziționate.

Ca și la evenimentul de astăzi, Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău, unul dintre partenerii evenimentului, a expus un stand cu materiale care promovează obiectivele turistice din județul Bacău și care au fost oferite participanților.

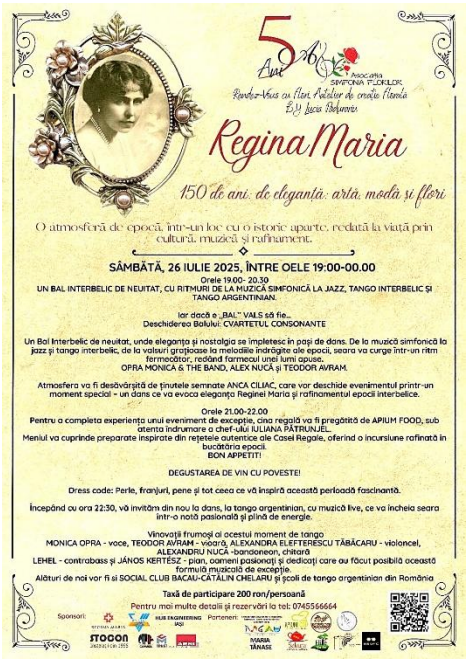
Bineînțeles, din program nu putea lipsi și ospățul, pliat de această dată, într-un concept cu totul inedit, pe un meniu preluat din Colecția Casei Regale (aflată în Arhivele Naționale ale României) și servit de Regina Maria oaspeților săi, în ultima vizită pe care aceasta a întreprins-o la Măldărești și Hurezi (sau Mănăstirea Horezu), în anul 1935.

Inițial, meniul (cu semnătura reginei, după cum se poate observa și în imaginea atașată) a constat în: Consomée de volaille / Consomée de pasăre (supă limpede, concentrată, obținută prin fierberea îndelungată a cărnii sau a oaselor cu legume și mirodenii, apoi strecurată pentru a elimina impuritățile), Cegă la cuptor cu legume și mămăliguță și Ecler cu ciocolată.

Întrucât în România, cega, cel mai mic sturion de apă dulce, a fost mutat într-o categorie superioară de amenințare și este clasificat oficial ca fiind pe cale de dispariție, iar eclerul cu ciocolată este mult prea cunoscut publicului larg, meniul oferit invitaților a fost înlocuit, într-un mod ingenios, de ,,magicienii" bucătăriei ,,Magic Garden", coordonați de Mariana Milea, cărora li s-au alăturat și ,,arhitecții" cofetăriei ,,Arhitectura Gustului" din Onești, respectiv Oana Botezatu și Georgiana Neagu. Astfel, pentru a da un plus de savoare meniului, cega a fost înlocuită cu păstrăv, iar eclerul, cu prăjitura ,,Regina Maria", un produs creat în premieră locală și lansat într-o reinterpretare, tocmai pentru a sugera amintirea reginei în zilele noastre. Meniul a fost inclus în taxa de participare, alături de care, invitații au mai primit cartea Gabrielei Gîrmacea, un obiect artizanal din sare și un borcănel de dulceață de cireșe amare (preferata Reginei Maria), pe lângă o după amiază și o seară, ce nu vor fi uitate…

Așa a fost celebrată figura emblematică a istoriei noastre - Regina Maria, unica regină a României Mari, într-un cadru de eleganță și bun gust, care a reconstituit farmecul de odinioară al Familiei Regale a României.

Iar sub genericul ,,Regina Maria - 150 de ani de eleganță: artă, modă și flori", la Castelul ,,Ghika" din comuna Dofteana - Bacău, a avut loc, în zilele de 26 și

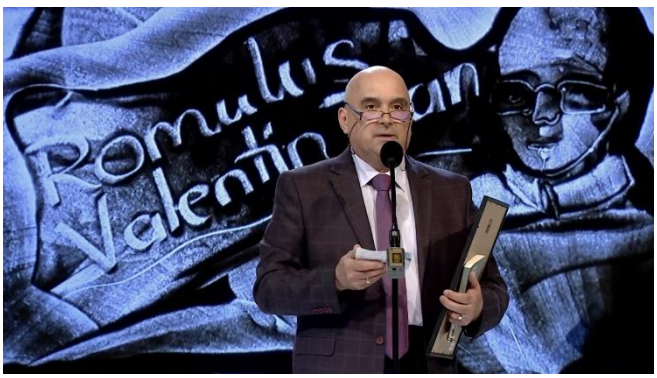

27 iulie, cea de-a patra ediție a evenimentului ,,Balul interbelic", organizat de Asociația „Simfonia Florilor" și ,,Rendez-Vous cu flori, atelier de creație florală by Lucia Pădurariu" din Bacău.

Concerte muzicale și dansante, expoziții florale, de grafică, pictură și fotografie pe film, ținute de epocă, completate cu o cină regală și o degustare de vin cu poveste, au marcat și reînviat rafinamentul și eleganța epocii interbelice românești, din care s-a distins figura emblematică a Reginei Maria, pentru noi, pentru România, pentru totdeauna...

Romulus-Dan BUSNEA

APROAPE DE RAI

În satul nostru, după cum toată lumea știe, avem o viață duhovnicească împlinită. Cele două confesiuni, cea ortodoxă și cea romano-catolică, au fiecare credincioșii lor, care trăiesc în bună înțelegere, deseori existând și familii mixte. Uneori, unul sau altul dintre membrii viitoarei familii, își schimbă confesiunea, însă acest aspect nu mai deranjează pe nimeni, cum se mai întâmpla în urmă cu decenii.

Despre romano-catolicii din sat știm multe, pentru că am trăit toată viața alături de ei. Însă despre cel care îi păstorește pe credincioși, nu prea. Poate și pentru faptul că preoții catolici nu rămân toată viața în locul unde au primit parohia, însă fiecare dintre ei își pune amprenta inconfundabilă asupra comunității.

Despre părintele Florin Jitaru, am aflat doar lucruri bune. O prezență discretă, de intelectual care trudește mult cu mintea sa, fără a face paradă de înfăptuirile sale. Nu vrea să aducă oamenii spre credință cu forța și nici nu îi constrânge să participe la lucrările necesare în parohie. Iată ce spun credincioșii:

„Dacă omul nu are bani, el face slujbe fără bani. Este foarte blând și neprefăcut. Nu vorbește de rău de nimeni, chiar dacă le știe inima tuturor. Dacă este ceva care nu-i convine, doar dă pilde”;

„Are un comportament de preot adevărat, îi socotește pe toți la fel”;

„Este emoționat de cauzele oamenilor cu probleme”. Etc., etc.

REDACȚIA

Aproape de rai

Comunitatea romano-catolică din comuna Brusturoasa este formată din peste 600 de credincioși, având centrul parohial la Hângănești, cu biserica sfințită în anul 2004, și filiale la Cuchiniș, unde biserica a fost sfințită tot în 2004 (singura biserică romano-catolică din lemn construită în stil maramureșean din zona Moldovei) și Buruienișu de Sus, cu biserica din 1954.

După opt ani de slujire ca vicar parohial în trei parohii, am primit numirea de paroh în Parohia Romano-Catolică „Sfinții Apostoli Petru și Paul” din

Brusturoasa începând cu data de 1 septembrie 2019. Era prima dată când mi se încredința funcția de paroh și am acceptat imediat, fără să știu aproape nimic despre locul unde aveam să ajung. Și din primele zile când am venit la Brusturoasa am fost asaltat de întrebări: Cum este lumea aici? Sunt diferențe față de alte comunități? Sunt oamenii mai buni, sau... mai puțin buni? Întrebări care mai apar și acum, după șase ani, însoțite de obicei de: Cum m-am adaptat?

Răspunsurile mele sunt aceleași în tot acest timp. Pentru că încă de la început nu mi-am format o părere prin comparația cu alte locuri sau alți oameni. Consider că orice loc are și bune și rele, și avantaje și lipsuri, așa cum orice comunitate are și puncte forte și slăbiciuni.

Când cineva alege un loc pe care să îl numească „acasă” pune în balanță aceste lucruri. Pentru a te bucura de avantaje, trebuie să accepți și lipsurile. Nu poți avea liniștea și aerul curat de munte și în același timp oportunitățile și accesibilitatea unui oraș mare. Și alegerea se bazează pe cunoașterea acestor avantaje, care merită să accepți și lipsurile.

La fel cred că este și cu oamenii cu care, pentru o perioadă mai scurtă sau mai lungă, împărțim același loc pe care îl numim „acasă”. Este important să ne cunoaștem, să cunoaștem calitățile oamenilor, și să le acceptăm și lipsurile, și astfel să ne facem viața cât mai frumoasă. Acesta este răspunsul meu la întrebarea: Cum sunt oamenii din Brusturoasa? Sunt așa cum sunt oriunde: și cu bune, și cu mai puțin bune. Dar și aici este valabilă acea vorbă înțeleaptă: Fă rai din ce ai! Cine știe să aprecieze lucrurile bune, chiar poate face „rai” în casa lui, în satul lui, în țara lui.

Este totuși important să recunoaștem și inevitabilele lipsuri. Pentru că atunci când vezi că este loc de mai bine, atunci îi faci loc Binelui în viața ta. Cum spunea Sfântul Paul în „Scrisoarea a doua către Corinteni”, în slăbiciuni se recunoaște puterea lui Dumnezeu, pentru că atunci când recunosc că sunt slab, atunci se vede puterea lui Dumnezeu în viața mea.

Așadar, Brusturoasa este un loc aproape de rai, nu doar pentru altitudinea la care este așezată, dar mai ales pentru cei care, ajutați de harul lui Dumnezeu, muncesc zi de zi să fie mai bine. Fă rai, din Brusturoasa pe care o ai!

Preot Florin Jitaru

LADA DE ZESTRE

Comorile satului nostru sunt ascunse, așa cum li se cade adevăratelor comori. Dar și când le descoperi, surpriza este cu atât mai mare.

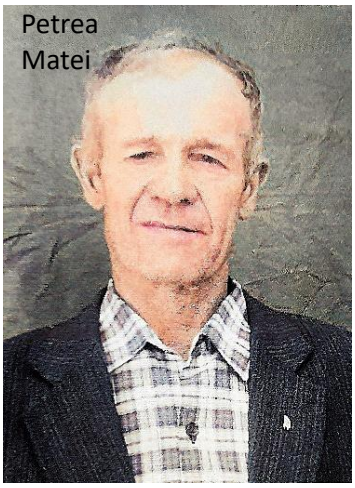
Percepția generală, este că oamenii satelor noastre sunt neinteresați de păstrarea obiectelor rămase de la părinți și bunici. Însă, acolo unde nici nu gândești, găsești câte un tânăr împătimit al adevăratelor valori, care ne păstrează identitatea de neam. Căutând asemenea oameni, i-am și găsit în Brusturoasa, evident. Vorbim despre familia **Nicoleta și Florin Condrea**. Abia așteptam să le aflu povestea.

Adică, de unde le-a venit ideea de a colecționa toate acele lucruri.

Și povestea a fost exact așa cum am sperat. Adică în ea am găsit acele rădăcini, din care cu toții ne tragem seva. Fără de care nu am fi oameni adevărați și completi. Iar Florin a primit în copilăria sa mică, fix această sevă, care, precum laptele matern, te ajută să crești viguros. Datorită unor împrejurări mai puțin fericite, părinții săi au luat-o pe căi diferite, pe când micul Florin avea doar 3 ani. Soluția de atunci, a fost ca Florin să rămână în grija bunicilor materni, din Cuchiniș, în timp ce mama sa a plecat să-și caute un alt rost, pentru a-și putea crește copilul.

Aici a început minunata poveste a legăturii extraordinare pe care Florin a avut-o cu bunicul său. Florin și-a revărsat toată dragostea pentru tată, către bunic, lucru care se simte din plin chiar și după cei 15 ani scurși de la moartea sa. Nepotul vorbește despre el cu emoție și duioșie, dar și cu un respect nețărmurit. Lui îi datorează Florin patriotismul profund pe care îl duce în suflet. Datorită lui a iubit dintotdeauna haina militară, înțelegând exact cum acei tineri ce și-au jertit viețile pe front, au reprezentat adevăratele valori ale neamului. Iar aceste învățăminte i-au creat drumul pe care l-a urmat în viață. Spune că dacă ar avea din nou 18 ani, ar sta lipit de poarta unității, până ar fi primit. Și Florin își amintește, cu o pauză dată de o lacrimă din glas, că pe bunicul, tânărul soldat de atunci, ceea ce l-a ajutat cel mai mult, a fost credința nestrămutată în Dumnezeu. Aceasta l-a ținut în viață.

Petrea Matei

Iată povestea bunicului. Acesta, pe numele său Petrea N. Matei, avusese o viață cu multe întâmplări. Și dovedise că putea să fie un supraviețuitor de marcă. Se născuse în anul 1921, într-o familie care avea să aibă 9 copii, 5 băieți și 4 fete. Tatăl său, Neculai Matei, luptase și el pe front, doar că în Primul Război Mondial.

La momentul izbucnirii celui de al Doilea Război Mondial, familia deja îl avea pe cel mai mare dintre fii, militar care își satisfăcea stagiul obligatoriu. Așa că ordinul a venit și pentru ceilalți 4 fii. Șocul a fost foarte mare pentru familie. „Mămuca” Catrina, a plecat cum s-a priceput, la comisariat. Acolo, s-a rugat de comandant, care era un om dur și nepăsător, să nu-i ia toți băieții, că nu mai are nici un sprijin. Răspunsul primit a fost: „Datoria față de țară, mai întâi!”.

Niculiță Matei

Cumva, s-a întors totuși doar fiul mai mare. Iar ceilalți 4 au plecat pe front. Doar doi dintre ei aveau să se întoarcă. Petrea și Ionică. Ionică, cel mai mic, mai devreme. Petrea mult mai târziu...

Altul, Niculiță, avea să piară în 1942, la Odessa. În această poză se poate vedea cât este de tânăr. Niculiță avea în piept o insignă de voluntar, pentru că făcea misiuni de recunoaștere în teritoriul inamic. Curaj și patriotism!

Cel de-al patrulea, era fratele geamăn al lui Petrea și îl chema Pavel. Era un tânăr mai firav, care mereu rămânea în urmă. Așa s-a întâmplat și în acel tragic noiembrie 1942, în luptele de la Cotul Donului. La un moment dat Petrea nu l-a mai zărit pe Pavel, rămas undeva printre zăpezi. Poate a murit de frig, ori poate împușcat de inamic.

Petrea avea să cadă prizonier imediat, rămânând într-un lagăr, pentru următorii 4 ani. I-a fost afectată grav vederea, pentru totdeauna. Acolo, Petrea, care avea doar 4 clase primare, și-a dat seama că inteligența sa nativă îi poate fi de folos. A învățat limba rusă, apoi s-a înscris la niște cursuri politice. Datorită lor, a

reușit să plece mai repede spre casă, după doar patru ani, spre deosebire de alții care au stat câte 10 – 12 ani.

Reîntors în țară, a fost chemat la partid, care căuta cadre politice, pentru implementarea reformelor ce urmau a fi făcute. Doar că Petrea, înțelesese exact ce le putea pielea comuniștilor, fie ei ruși, fie ei români. Mai ales că rușii erau cei care conduceau de fapt România. Așa că a refuzat propunerile primite, fie de intrare în partid, fie de vreo funcție. Din acel moment, toate ușile i s-au închis în cale. Nu a putut găsi nici un loc de muncă, fiind considerat element reacționar și dușmănos. Plus că era ținut sub lupă. Primea totuși un fel de ajutor de 300 de lei, sumă absolut insuficientă.

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A VETERANILOR DE RĂZBOI
FILIALA JUDEȚULUI BACĂU

STIMATE
VETERAN DE RĂZBOI MATEI N. PETREA

Îndeplinind cu sfințenie jurământul militar pe câmpul de luptă, fără a vă precupeți fierea tea sângele și viața, ați cinstit și înălțat la rang de sacrificiu demnitatea de ostaș devotat al glorioasei armate române.
Prin contribuția dumneavoastră deosebită la obținerea victoriei în război împotriva inamicului, ați apărat și ridicat onoarea drapelului tricolor, al statului român, pentru a dăinui liber și stăpîn în hotarele sale străbune.
Dragostea de patrie, vă-a călăuzit în legendarele bătălii a războiului, v-a animat voința, ați trudit și contribuit multe decenii la refacerea țării.
Încrederea în binele națiunii române, de a convetui în liniște și libertate, a avea o familie onorabilă și decentă, a constituit năzuința oamenilor ce vă caracterizează.
În calitate de brav ostaș, cu simțele încărcate, cu prețioasa experiență și dragoste de armată și patria scumpă, pe care dorîți a o avea independentă, prosperă, puternică și democrată, vă aduceți o contribuție valoroasă la realizarea programului Asociației Naționale a Veteranilor de Război.
Comitetul Filialei A. N. V. R. județul Bacău, vă felicită din inimă și vă transmite cu satisfacție camaraderească, tradiționala urare „Să trăiți mulți ani fericiți în deplină sănătate și putere de muncă".

Președinte Col.(r) Hăineală Pinbilă
Prim Vicepreședinte Col.(r) Cocu Constantin
Secretar Ing. Mihalache V.

Abia după Revoluția Română din 1989, avea să primească recunoaștere pentru cele făcute pentru țara sa.

După ani de zile, bunicul se gândea cum ar fi fost dacă rămânea acolo, în partid, cu funcție, dar departe de ai săi. Nu ar fi reușit să aibă familia armonioasă și adevărată pe care a avut-o.

Iar ajutorul a venit tot din sat.

Nașul său de botez, Gheorghică a' Baciului, s-a gândit să-l ajute. L-a luat cu el la stână, sus în munte, să-i fie strungar. Acolo era ferit de cei care l-ar fi urmărit. Anul acela a stat la stână, a luat și bani, și animale, pe care cu timpul avea să le sporească. Apoi s-a căsătorit, a făcut și 4 copii, însă la stână nu a mai renunțat niciodată. A devenit gospodar, cu multe animale, cai frumoși, vaci, oi, dar mai presus de toate, a avut grijă de familie. Soția sa, Ioana, a muncit cot la cot cu el, în plus lucrând și obiecte textile, pentru cei de la Cooperativa din Palanca, pe care aceștia le trimiteau la export. Toți cei 4 copii au primit educație, așa cât a reușit el, dându-i la școli de nădejde, care să le asigure un trai bun. Și-a susținut fiica, atunci când viața a lovit-o. A adus-o acasă tocmai de la Arad, împreună cu micul Florin, pe care l-a crescut cu dragoste și cu înțelepciune. Povestea lui Florin, pornită așa de interesant, a continuat pe acel drum croit atunci. Acum, Florin este un familist convins, împreună cu soția, Nicoleta, crescând o fiică deosebită, pe Marina. Locuiește, cum altfel, în sat. Cu toate că a făcut naveta zeci de ani, lucrând la o unitate de pompieri, nimic nu l-ar fi oprit să nu le să fie de ajutor oamenilor, lucru de care este tare mândru.

Iar Florin ne spune că au fost: *„20 de ani în slujba țării și a semenilor, ca pompier salvator și paramedic SMURD, acolo unde este greu, acolo unde e nevoie*".

Din fericire, acum nu mai este război, însă el ar fi plecat oriunde să-și apere țara.

O educație bine clădită, lasă urme de neșters.

Iar pe lângă dragostea de țară, Florin a învățat de la bunicii și de la familia sa, cum să prețuiască fiecare fărâmă din ce au creat sătenii cu mâinile lor. Pe oriunde au ajuns, el și Nicoleta, au întrebat, au cerut și au acceptat orice obiecte, fie ele în stare bună, fie uzate, ori chiar mai stricate.

Au început cu colecționarea putinilor, budu-roaielor, linguri-gurilor de lemn și în general cu tot ce ține de o stână, toate rămase de la bunici. Acolo este fundul de mămăligă, satârul, maiul cu care bunica bătea rufele la gârlă, dar și zolitorul albit de apă și soare. Obiectele folosite de bunici în gospodărie, ocupă un colț în care stă lipit și sufletul lui Florin.

Apoi a venit rândul stativelor, a sucalelor, ulcelelor, lămpilor cu hogeag, a pieptenilor de cules afine, a icoanelor pe sticlă, etc, etc. Butoaiele de lemn care,

după cum spune Florin, au și ele poveștile lor, nu puteau fi aruncate pur și simplu.
Au fost transformate cu migală și pricepere, în niște superbe obiecte de mobilier.

Pe toți pereții exteriori sunt agățate juguri de boi, topoare, securi, diverse unelte, alte oale, roți, clopote și potcoave.
Pentru prima dată am văzut aici potcoave pentru boi. Fiindcă în urmă cu 200 de ani, dar și cu 100 de ani, boii erau singurele mijloace de tracțiune cu care putea fi exploatat lemnul din pădure.

Dar se pare că Florin, are și o fire de artist. Ochiul său descoperă, cu răbdare și intuiție, multe lucruri pe care le aduce acasă. Unele sunt bucăți de metal, altele crengi, ori rădăcini cu forme ciudate. Umple câte un portbagaj de mașină, le aduce acasă, le așează lângă pereții prispei și le lasă în așteptare. Până îi vine ideea despre ce ar putea face din ele. După cum vedeți, imaginația sa este foarte prolifică. Tot în pădure găsește și bureți care cresc pe copaci, care au mărimi și culori interesante.

Lada de zestre adăpostește și ea alte comori, desigur că stând pitită pe unde nu gândești.

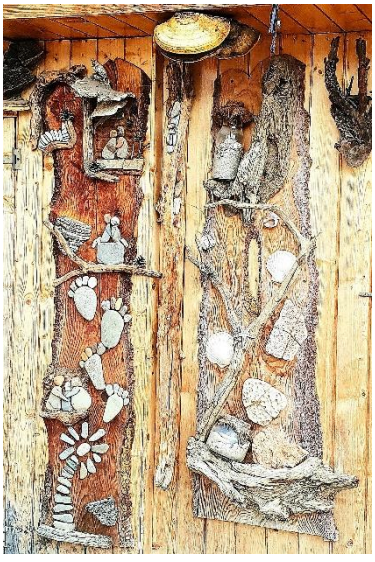

A venit apoi perioada pietrelor de râu. Acestea i se par tare atractive. Sunt atât de fin șlefuite de forța apei, cum nici o mână de om nu ar putea-o face. Desigur că, le aduce și pe ele acasă, apoi le găsește un loc.

Care loc se pare că nu mai crește, ci se strâmtează pe zi ce trece. Încă nu au descoperit soluția de a-și mări spațiul, în care să își poată așeza mai bine mulțimea obiectelor. Obiecte care vor deveni, cu siguranță, tot mai numeroase. Pasiunea lor este la fel aprinsă și, deși ai putea crede că încep să obosească, dimpotrivă, ei devin și mai implicați. În afară de întreținerea constantă, curățarea de praf, de păianjeni, de muște, anual ei trec prin mână fiecare obiect și îl curăță, ori îl repară, rearanjează fiecare colț, pentru a mai găsi puțin spațiu.

Când îi veți cunoaște, veți descoperi o familie cu o poveste care îți încălzește sufletul. Este acea poveste adevărată, care te ajută să mai crezi puțin în omenie, care te mai ajută puțin, să mergi mai departe. Care îți dă încredere că ne mai putem vindeca, noi ca neam.

LILIANA ATOMULESE

DIN VIAȚA FAMILIEI ROSETTI.

CONVORBIRI CU ELISAVETA (SAFTA) VARLAM

Dr. Narcis Dorin ION

Propunem cititorilor anuarului „Cercetări Istorice” o mărturie inedită despre viața familiei Rosetti, atât de legată de istoria Moldovei.

Doamna Elisaveta (Safta) Varlam (14/27 martie 1914-22 decembrie 2010) a fost fiica generalului Radu R. Rosetti (20 martie 1877-2 iunie 1949) și a Ioanei-Ecaterina Știrbey (10 iunie 1885-27 martie 1914). S-a căsătorit în 13 martie 1937 cu Horia-Vlad Varlam (25 octombrie 1907-18 aprilie 1992), cu care a avut doi copii: Ion (n. 1938) și Toma (n. 1940). Doamnei Elisaveta, Safta Varlam – așa cum a cunoscut-o toată lumea – nu îi plăceau cuvintele pompoase, vorbele mari. A fost o persoană care a privit viața cu un curaj și un firesc exemplar. A fost o fire extrem de modestă, cu un umor irezistibil și o inteligență sclipitoare. Am invitat-o într-o călătorie în timp, rugând-o să ne povestească câte ceva despre familia și rudele sale, puternic implicate în istoria contemporană a României.

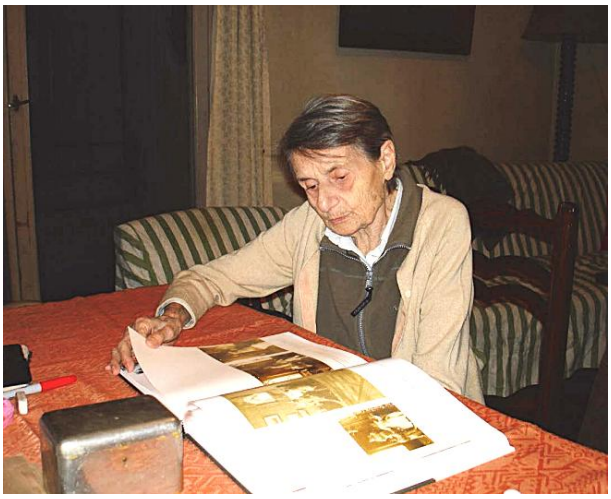
Narcis Dorin Ion: Așadar, cine sunteți doamnă Safta Varlam?

Elisaveta (Safta) Varlam: Doriți o poveste despre mine, familia și neamul meu. Sunt fiica generalului Radu R. Rosetti și a soției sale Ioana, născută Știrbey. Am să povestesc câte ceva, numai despre generațiile pe care le-am cunoscut eu.

Tata s-a însurat în 1907 cu mama, care era cea mai mică dintre cei opt copii ai Mariei Ghica-Comănești și ai lui Alexandru Știrbey, fiul fostului domnitor Barbu Știrbey. Frații și surorile mamei mele au fost Elisa, Elena, Barbu, Zoe, Maria, Adina și George. Părinții mei n-au avut decât șapte ani de fericire, săracii, pentru că mama a murit în 1914, când m-a născut pe mine, al patrulea copil. Același lucru se întâmplase și în 1895, când bunica o născuse pe mama mea. Părinții mei au avut patru copii: Ileana (1908-1978), Radu (1910-1980), Ioana (1912-1990) și eu.

Încă înainte de Primul Război Mondial, părinții mei începuseră să construiască casa din strada Mihail Moxa, unde am locuit și ne-am petrecut tinerețea, din 1922 până-n 1935-1936, când tata a vândut-o. Tata a fost foarte îndurerat de moartea mamei și nu s-a mai recăsătorit. S-a ocupat însă foarte atent de noi, având sprijinul cumnatelor și cumnaților săi, care ne-au înconjurat cu toată dragostea lor.

N.D.I.: Știu că în timpul Primului Război Mondial, împreună cu fratele și surorile dumneavoastră, ați petrecut câțiva ani în Anglia. În ce împrejurări?

Regretata doamnă **Elisaveta (Safta) Varlam** *într-o fotografie din 1 noiembrie 2007 - realizată de Narcis Dorin Ion*

E.S.V.: Da, așa este. Noi am plecat în Anglia în decembrie 1916, de Crăciun, când trupele inamice ocupaseră Bucureștiul. Era război, tata era pe front și n-avea cum să se ocupe de patru copii. Atunci a luat hotărârea să ne trimită în Anglia, împreună cu Sallie Osborne, englezoaica noastră. Sallie era o nord-irlandeză venită mai demult în România, ca domnișoară de companie a mamei mele; după ce toți frații și surorile ei se căsătoriseră, nu se făcea ca o domnișoară să iasă singură. Așa era pe atunci... Sallie și mama au devenit foarte bune prietene.

Săraca Sallie, a trecut prin momente deosebit de grele. Eu aveam doar doi ani și jumătate și nu prea știu cum a fost, dar de atâtea ori mi s-a povestit de către ceilalți, încât am impresia că tot ce știu este rodul memoriei mele. Să revin; ca să ajungem în Anglia, am trecut prin Rusia, cu emoții, bineînțeles. Biata irlandeză a noastră, rușii au declarat-o spioană și au supus-o unui control sever. Au dezbrăcat-o la piele și au frecat-o cu săpun, cu soluții, să vadă ce mesaje scrise purta pe piele... În fine, după multe peripeții ne-au lăsat să ne continuăm drumul.

Copiii lui Radu R. Rosetti și ai Ioanei Rosetti: Ileana, Radu, Ioana, Elisabeta (Safta) – Iași, 1916

Am ajuns la Londra și după puțin timp ne-am stabilit la Drolish, un orășel foarte drăguț pe malul Canalului Mânecii. Aici am stat, cred, trei sau patru ani. Cum am ajuns, a venit un zeppelin german și fratele meu m-a luat de mână – era cu patru ani mai mare ca mine – și ne-am dus repede în stradă să-l vedem.

Dădaca noastră nu știa cum să fugă mai repede să ne bage în casă. În orice caz, aici eram când ne-a vizitat tata, care – după pacea de la București – a plecat în Franța cu faimosul tren „Take Ionescu", la 15/28 iunie 1918.

Ajuns la Paris, tata s-a înrolat în armata franceză, cu gradul de colonel, fiind repartizat la Armata a V-a comandată de generalul Henri Berthelot. Într-o clipă de răgaz, s-a repezit până la Drolish, să-și vadă copiii. Frații mei mai mari probabil că îl țineau minte, dar eu mă miram și-ntrebam într-una: *„Cine o fi ăsta? Ce-o fi vrând?".*

În octombrie 1918, tata a plecat la Salonic împreună cu armata lui Berthelot și a fost primul ofițer român care a intrat în Bucureștii eliberați de trupele germane. Din ordinul guvernului român tata a rămas ca ofițer de legătură pe lângă Misiunea Militară Franceză comandată de generalul Berthelot. În august 1919, tata a fost numit atașat militar la Londra, unde a rămas până în noiembrie 1920, când s-a întors în țară.

Noi am rămas în continuare în Anglia, până în 1922, când ne-am întors acasă. Aveam opt ani și de-acum amintirile sunt mai puternice. Ne-am instalat în casa noastră din București, pe strada Mihail Moxa, care – nouă copiilor – ni se părea un palat față de căsuța în care locuisem în Anglia. Era într-adevăr o casă frumoasă cu gardul înalt din fier forjat care mi se părea extraordinară. Închipuiți-vă bucuria și surpriza noastră când în odaia zisă de școală am regăsit jucăriile pe care nu le putusem lua cu noi.

N.D.I.: Altădată mi-ați spus că aveați un colțișor unde vă retrăgeați în clipele de supărare...

E.S.V.: Copilării... Trebuie să vă spun însă că tata era un om foarte sever, în primul rând cu el însuși. Sever în armată, sever la Academie, cât a fost conservatorul Bibliotecii, sever cu noi, dar toată lumea îl iubea pentru că era drept. Ultima dată când m-a bătut aveam treisprezece ani. Jucasem hochei cu fratele meu, Radu, în fața casei de la țară, la Brusturoasa, și ne-am luat la harță. Nervos, fratele meu mi-a ars o palmă zdravănă. Cum nu puteam să-l bat, era cu patru ani mai mare, m-am dus în casă, am luat cheia de la bicicletă (a lui era stricată) și-am încuiat-o, ca să n-o poată folosi pe a mea. Când a văzut ce-am făcut, Radu mi-a mai aruncat o insultă. Atunci m-am aplecat, am luat o bucată mare de fier pe care se îndreptau cuiele și harșt! Noroc că Radu s-a aplecat și a evitat lovitura. N-am văzut că în acel moment tata era în spatele meu. M-a luat de ceafă, m-a băgat în casă, mi-a tras o bătaie zdravănă și m-a închis în odaie. Mi-a dat o bucată de pâine și mi-a spus: *„Mâine dimineață veniți amândoi la judecată!".* Nu voia să ne certe când era supărat, trebuia să-i treacă. Asta-i o metodă englezească. N-am suferit de foame, că eram la parter și sora mea mi-a adus tava la geam. Cu toată bătaia, când m-a chemat a doua zi la judecată, am luat bucata aia de pâine care se uscase și am pus-o pe biroul tatei. Ca să nu râdă, s-a întors și se uita pe geam. În fine, ne-a certat pe amândoi și s-a terminat, că el nu era ranchiunos. Te certa și gata... era terminată toată povestea.

Generalul Radu R. Rosetti

Casa Rosetti de la Șugura – interbelic
(*Colecția personală* **Ion Sturza,** *nepotul Saftei Varlam)*

N.D.I.: Ați avut o relație foarte specială cu tatăl dumneavoastră, despre care ați spus mereu că a fost modelul dumneavoastră de viață...

E.S.V.: Sigur că da! Dispariția lui, săracul!, și felul cum a dispărut m-au impresionat mult, cel mai mult. Și tata a fost închis, și fratele meu a fost închis, și fiul meu a fost închis, și verii mei și mulți au murit în închisoare. Tata m-a impresionat însă foarte mult. Era bătrân, săracul, și bolnav, avea 72 de ani. Îl țineau la Văcărești, în pielea goală, în curte, ca să facă percheziție în celule... Îi furau lucrurile, eu îi duceam haine curate și ăia le dădeau deținuților de drept comun și veneau înapoi cu hainele murdare. La un moment dat i-am pus o mie de lei între două pungi de hârtie, nu exista plastic pe vremea aia, și o scrisoare pe englezește. Dar nu am fost atentă și am pus chifteluțele calde în pungă și s-a topit fundul și văd banii cum se împrăștie și scrisoarea fluturând. Paznicul s-a ridicat și a pus piciorul pe scrisoare și a zis: *„Cine a pus banii ăștia? Nu știți că nu e voie?*". *„Păi – zic – dacă știam că nu e voie, îi ascundeam. Vedeți că nu i-am ascuns. I-am pus pe față*". Înaintea mea îl arestaseră pe fratele amiralului Nicolae Păiș, care nu știu ce făcuse, spusese ceva; l-au înhățat și l-au băgat în închisoare. Dar i-au dat drumul, a murit bătrân, n-aveau ce să-i facă! Mergeam la Văcărești, făceam coadă de la 6 dimineața până la 6-7-8 seara, că era atâta lume acolo...

N.D.I.: Să ne întoarcem la zilele copilăriei. Ce ne puteți povesti despre casele de vacanță, despre locurile unde v-ați petrecut vacanțele?

E.S.V.: Când ne-am întors din Anglia, casa noastră de la Brusturoasa, pe Valea Trotușului, care fusese pe linia

Casa Rosetti, Brusturoasa – cca 1910
(*Colecția personală **Ion Sturza**, nepotul Saftei Varlam)*

frontului, era complet arsă, așa că până să se reconstruiască a durat două veri. Noi am locuit mai jos pe vale, la mătușa noastră, Elisabeta Știrbey, la Dărmănești. Și acolo, trebuie să vă spun că era foarte frumos. O casă mare, frumoasă, foarte îngrijită, un parc splendid. Și eram mulți: acolo erau două fete, noi eram patru, mai erau doi Cantacuzini, fetele Bellu. Era o colonie întreagă. Era foarte bine, călăream...

N.D.I.: Și, cu toate astea, la Brusturoasa vă plăcea mai mult.

Elisa Brătianu (n. Știrbei)
Sursa: Wikipedia

E.S.V.: Sigur că da. După doi ani s-a terminat reparatul casei și ne-am instalat. La noi era viață simplă, ca la țară, mulgeam vacile, călăream. Am săpat un bazin ca să facem înot, făceam plimbări în fiecare după-masă cu tata, pe când la Dărmănești era gen „lux”, trebuia să ai rochița curată, să nu știu ce...

N.D.I.: Era un conac mare la Dărmănești, construit după planu-rile arhitectului Nicolae Ghika-Budești, care a proiectat și casa Rosetti din strada Mihail Moxa. Multe case ale familiei Știrbey au fost proiectate de Nicolae Ghika-Budești.

E.S.V.: Da. Dar a fost bine și la Dărmănești. Eu o iubeam foarte mult pe mătușa Lisbeth de la Dărmănești, care era și o femeie foarte frumoasă.

N.D.I.: Pentru că vorbim de mătuși, povestiți-ne puțin și despre Elisa Brătianu, care a fost o figură absolut remarcabilă.

E.S.V.: Elisa Brătianu a fost mătușa mea preferată, ea m-a botezat, dar asta nu contează.

N.D.I.: Și v-a botezat Elisaveta sau Safta?

E.S.V.: Elisaveta, care înainte era Elisafta, cum scrie și Sadoveanu. Și mătușa mi-a zis Safta. Mie îmi place. Când spui: „Am întâlnit-o pe Ioana”, lumea te întreabă: „Care Ioana? Ioana Cantacuzino, Ioana cutare...”. Când spui „Am întâlnit-o pe Safta”, știe toată lumea cine e, nu mai întrebă nimeni, asta e! Tante Elise era o femeie cu totul excepțională, o mare doamnă, și se ocupa de noi cu o dragoste extraordinară. Nu era așa calină, să ne ia în brațe și nu știu ce. Întâi ne certa. Ce m-a certat odată la Florica (Conacul din Ștefănești-Argeș - n.n), că am mâncat struguri cu coatele pe masă! Când au plecat musafirii, mi-a spus. Nu era severă cu noi, era foarte iubitoare și avea mai multe pasiuni. De pildă, a primit o carte despre palatul lui Minos din Cnossos, citea și ne spunea: „Veniți copii... Uite ce interesant”. Cred că dacă citeam cartea aceea, nu știam așa de bine ca acum, de la tante Elise (....) Avea foarte mult umor. Într-o zi, exasperată de niște nepoți care fuseseră pe acolo, vroia să ne spună cum trebuie crescuți copiii. S-a oprit însă și a început să râdă. „Dar ce ai pățit, tante Elise, ce râzi atât?” – o întreb. Zice: „Păi tu nu vezi că nu am crescut în viața mea un copil și vreau să dau lecții la alții?”. Altădată, Sallie, englezoaica noastră, s-a dus la tante Elise să se plângă că tata e prea sever cu noi. Și tante Elise îi spunea: „Sallie dragă, dar sunt copiii lui!”. „Nu – spunea Sallie – sunt copiii mei!”. (...)

Dr. Narcis Dorin Ion

Notă

Prin amabilitatea d-lui dr. **Narcis Dorin Ion**, am reprodus în revista noastră, un prim fragment din remarcabilul interviu realizat de domnia sa în anul 2007, când Elisabeta (Safta) Varlam i-a împărtășit, cu generozitate, crâmpeie de amintiri din viața sa.

Vom continua în numerele viitoare, fascinanta incursiune în istoria familiei Radu R. Rosetti, care a fost foarte apropiată de familiile regale ale României, făcând parte din aristocrația acelor vremuri apuse.

Narcis Dorin Ion (n. 5 iunie 1974, Pitești) este un istoric român. A fost director al Direcției Muzee, Colecții, Arte Vizuale din Ministerul Culturii și Cultelor (2002-2003) și director general al Muzeului Național Bran (din octombrie 2003 până în aprilie 2016). Din 20 aprilie 2016 este manager al Muzeului Național Peleș din Sinaia. (*Sursa* https://ro.wikipedia.org/wiki/Narcis_Dorin_Ion#Note)

REDACȚIA

PAGINA ARTELOR

Aveam să-l cunosc pe **Augustin Cojocaru**, cu niște ani în urmă, pe când urma să devină un „tânăr” student la arte plastice. El și soția sa, Lidia, erau deja prieteni buni cu o prietenă de a mea. Așa am aflat povestea sa.

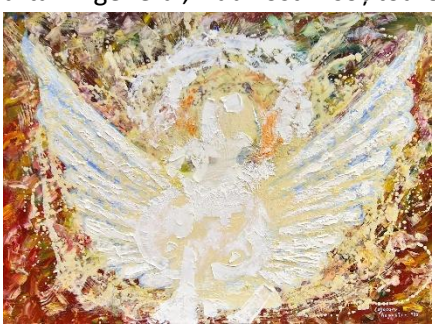
La acel moment, deja devenise locuitor de vacanță al Brusturoasei, de vreo 15 ani. Am aflat că avea preocupări artistice, care între timp s-au materializat și în Brusturoasa. Așa că a urmat, firesc, un interes mai accentuat pentru viața și cariera sa.

Pornind încă din copilăria mică, adică de la 7-8 ani, Augustin avea să fie atras de dălțile de sculptor din atelierul tatălui său. Deși a fost ținut, o vreme, departe de sculele considerate primejdioase pentru el, Augustin a perseverat. Ani la rând s-a aplecat asupra bucăților de lemn, cărora le-a dat forme și le-a descoperit valoarea.

Totuși, cariera lui nu s-a materializat în domeniul artei. După liceu, au urmat ani de studii la Școala Militară, apoi alți ani în Academia de Poliție Al. I. Cuza. Ca ofițer cu studii juridice, a activat apoi în cadrul Jandarmeriei Române, până la pensionarea din 2020.

Deși disciplina militară i-a creat o atitudine fermă și un comportament necesar sever, sculptura și arta în general, i-au fost însoțitoare credincioase, ele aducându-i acea fericire dată de pasiunea împlinită. În timpul carierei militare, și-a adunat curajul, dar și lucrările, începând să expună. A stat alături de mari artiști plastici, la expoziții cu participare națională și internațională, în Bacău, Iași, București, Oradea, Pitești, Botoșani, Constanța sau Piatra Neamț. Iar holul de la sediul unității i-a fost gazdă credincioasă în toți acei ani, expunând lucrări care le aduceau bucurie colegilor.

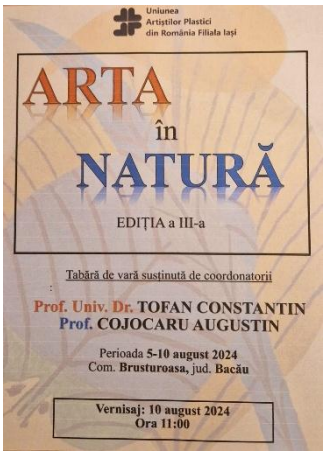

De-a lungul acestui periplu artistic, Augustin Cojocaru a înțeles necesitatea de a-și aprofunda cunoașterea în acest domeniu. În urma pensionării, a decis că este timpul să se înscrie la Facultatea de Arte Vizuale și Design, din cadrul Universității de Arte „George Enescu” din Iași. Deși vârsta ar fi părut un impediment, dimpotrivă, maturitatea pe care o căpătase în anii de dăltuit lemnul, i-a fost de mare ajutor.

Surpriza, chiar a lui însuși, nu doar a altora, a venit în primul an de facultate, când și-a dat seama cât de mult este atras de pictură. Atât de mult, încât a renunțat la sculptură. A început să picteze tot mai mult, nu doar ceea ce avea în programa de studiu, dar și ce simțea sufletul său. Participările sale la diferite expoziții, au continuat. Unele au fost organizate de facultatea sa, la altele a fost invitat, pe altele le-a inițiat chiar el.

Dragostea sa pentru culoare, pentru pictură, a devenit atât de mare, încât s-a hotărât să o împărtășească, gratuit, copiilor din Brusturoasa, care își doresc asta. Și nu întâmplător în Brusturoasa. De când a ajuns aici, fiind în misiune, s-a îndrăgostit de satul nostru. De aerul curat, de peisajele care îl îndemnau să pună mâna pe culori și pensule. Atât de mult, încât și-a cumpărat aici o casă, cu livadă, pe un deal de unde se vede tot satul. Iată cum vede el această poveste:

„Toată lumea caută o ieșire din cotidian. Pentru mine și familia mea, a fi în natură este esențial, reprezintă una dintre metodele de a ne deconecta și de a fi mai ancorați în prezent. Am vrut un loc unde să mergem pentru a găsi liniște, fără stres, fără trafic sau turiști, așa că am luat decizia de a cumpăra o casă în natură, aproape de Bacău. Am ajuns în Brusturoasa din întâmplare, din pură intuiție și am găsit un loc de vis, cu dimineți

liniștite și aer curat. Un loc perfect, la care te gândești cu drag, cum i-am și spus cu entuziasm bătrânicii care ne-a vândut casa: <<Bunicuță, iată casa noastră!>>, de îndată ce am păsit pentru prima dată în grădina cu trandafiri și pomi. Peisajul montan și tot calmul ne-au convins că acesta este locul potrivit.

Aici am întâlnit o comunitate frumoasă și, din dorința de a fi implicat în viața satului, am început să organizez în fiecare vară o tabără de pictură. Așa am creat o conexiune reală cu oamenii, în special cu cei mici care se bucură de activitățile din timpul verii. Prin contactul cu aceștia, am cunoscut adevărata istorie a acestui loc, care este precum o capsulă a timpului, unde obiceiurile s-au conservat de-a lungul timpului și urmează a fi transmise generațiilor viitoare.

La Brusturoasa am găsit o a doua casă, înconjurată de natură și tradiție, o minune descoperită de noi la doi pași de oraș, unde ne întoarcem cu drag de fiecare dată."

AUGUSTIN COJOCARU

Așa a început aventura numită „**Arta în natură**". Copii din toate colțurile satului, se adună în fiecare vară, la umbra copacilor bătrâni. Acolo află tainele culorilor, a perspectivelor, a luminilor și umbrelor. Pauzele de joacă sunt binevenite, mai ales că au spațiu suficient. În anul 2024, profesorul Augustin Cojocaru, a organizat o expoziție cu lucrările copiilor, la Casa de Cultură „Mihai Ursachi" din Iași.

În fiecare ediție, Augustin a creat și alte activități interesante, pe care copiii le-au apreciat din plin. Într-un an, un coleg de la facultatea de arte vizuale, a venit și i-a provocat pe copii la modelarea lutului. Au rezultat niște mici bijuterii, care mai de care mai interesante.

Altă dată copiii au vizitat singura moară de apă din sat, ori muzeul etnografic, unde au încondeiat ouă. Apoi au fost la atelierul modern al unui tânăr fierar. În altă împrejurare au asistat la o demonstație a pompierilor salvatori. La tabără au venit și meșteri populari din sat care le-au împărtășit secrete ale lucrului mâinilor. Momentele muzicale și-au găsit și ele locul în momentele de pauză, copiii aducându-și de acasă chitarele. Într-o zi a venit și un rapsod popular, cu fluierul, iar într-o altă zi un psiholog.

După cum vedeți, copiii au ajuns pe mâini bune. O poveste frumoasă, care în acest an a ajuns, deja, la ediția a - IV - a.

Iată și alte câteva picturi ale acestui artist plastic, care ne ajută copiii să descopere frumusețea artei.

Ultima sa expoziție personală, a fost cea de la Tg. Jiu, „La umbra Coloanei lui Brâncuși". Imaginație și talent, în sute de lucrări, care din păcate, nu încap într-un singur articol.

Sperăm doar că, într-o bună zi, veți ajunge la una dintre expozițiile sale.

LILIANA ATOMULESE

PROFESORI AI ȘCOLII BRUSTUROASA
LUMINĂTORI DE MINTE ȘI SUFLET

La îndemnul unui bun prieten, Gică Balcanu, am pornit adunarea de mărturii despre cel care a fost profesorul **Ioan Mazilu**. Asta pentru că, într-o bună zi am primit în telefon, de la el, următorul mesaj:

„Am trecut ieri prin Bereşti Tazlău, după 51 de ani. Atunci, în februarie 1974, am participat la înmormântarea domnului Mazilu. Brusturoasa a trimis două autobuze pline. La fel şi multe alte comune de pe Valea Trotuşului şi a Tazlăului. În ochii mei de copil, gândeam atunci că, după moartea Marelui Voievod Ştefan, în Moldova nu a mai fost altă înmormântare care să se apropie în măreţie. Promiteam atunci: <<Noi elevii şcolii generale Brusturoasa, nu vă vom uita niciodată Domnule Profesor!>>.

A fost, cred, cel mai carismatic profesor, o emblemă a Şcolii noastre. L-am cunoscut ieri pe Ciprian Goagă, nepot de-al dânsului, care cunoaşte jumătate din Brusturoasa. A lucrat ca ing. agronom şi pe Valea Trotuşului. Mi-a spus o întâmplare din Brusturoasa.

*La o oră de istorie, la lecţia despre Mihai Viteazul, d-l Mazilu îl întreabă pe Rică Volmer, viitor mare fotbalist la Dinamo Bacău, cine a fost Baba Novac. Acesta nu ştie, dar cineva suflă , „**bunica lui Mihai Viteazul**", iar acesta a repetat exact aşa, spre deliciul clasei".*

Acest prieten, Gică Balcanu, avea să mă însoţească pe parcursul cercetărilor, iar mesajul său a deschis o uşă spre nişte amintiri extrem de bine întipărite în memoria colectivă a brusturenilor. Aşa că am continuat să întreb prin sat. Chiar nu cred să existe om care să nu fi auzit despre acest profesor, desigur că, exceptând tânăra generaţie. Dar aceşti tineri, vor afla acum. Şi oricine aude numele profesorului Ioan Mazilu, începe discuţia cu un zâmbet, urmând negreşit să povestească ceva despre acest dascăl extraordinar.

Începusem articolul cu aceste mărturii, dar m-am răzgândit, fiindcă ele vor fi consemnate la sfârşit, pentru ca ultima impresie să rămână aceea care aduce un zâmbet. Pentru că pe oriunde a trecut, profesorul Ioan Mazilu a răspândit bunătate, calm şi lumină.

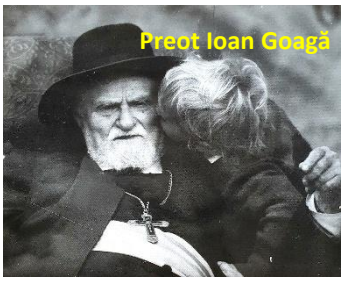
Bineînţeles că trebuie început cu povestea rădăcinilor acestui personaj special. Era al treilea copil din şapte fraţi, născuţi în familia lui Toader Mazilu, notar din Asău şi al soţiei sale Ilinca. Ioan şi fratele mai mare, Alexandru, aveau să înveţe teologia la Cernăuţi. Pentru asta familia a făcut mari sacrificii, ceilalţi fraţi nemaiavând bani pentru alte şcoli. Un sacrificiu asumat, pentru care cei doi preoţi, Ioan şi Alexandru, aveau să rămână recunoscători toată viaţa. Nu au mai cerut

niciodată nimic, iar când s-a împărţit moştenirea, totul le-a rămas fraţilor lor. Această familie Mazilu a avut şi ea, poveştile ei, care au rămas adânc întipărite în memoria nescrisă a urmaşilor. Prima spune cum Toader, un bărbat bine făcut, un munte de om, fiind foarte îndrăgostit de Ilinca, dar nea-vând aprobarea părinţilor fetei, a decis să o răpească. Deşi fraţii Ilincăi aflaseră despre ce se va întâmpla, nu a avut nici unul curaj să le spună părinţilor, de frica lui Toader. Aşa că într-o noapte acesta a venit, a îndoit drugii de la fereastra Ilincăi şi a fugit cu ea. Şi au rămas împreună pentru toată viaţa.

Mama lui Toader, deci bunica lui Ioan din articolul nostru, era şi ea o femeie aprigă, pe măsura fiului său. În timpul Primului Război Mondial, ea a visat că unul dintre fiii ei, Gheorghe, a murit. Un vis atât de real, încât şi-a luat o traistă în băţ şi a plecat pe front, până în linia întâi. Greu de imaginat cum a reuşit asta. Ajunsă acolo, a fost prinsă de români şi arestată ca spion. A fost dusă în faţa Tribunalului Militar. Acolo, pledoaria sa în faţa celor care o judecau, a fost extrem de convingătoare. Printre altele i-a spus unui ofiţer: „D-le comandant, dacă mama dv. visa că aţi murit şi venea să vă caute, ce aţi fi făcut? Aţi fi pedepsit-o?!".

Aşa că nu au mai pedepsit-o, ba dimpotrivă, au decorat-o şi i-au făcut cadou o sabie. I l-au găsit şi pe Gheorghe, care fusese rănit de un glonte. Toată viaţa ei s-a mândrit cu acea decoraţie, iar uneori, când o apucau nervii pe cei netrebnici, îşi prindea decoraţia în piept şi sabia la brâu, şi ieşea în sat. Sabia îi era prea mare, şi se târa pe pământ, dar pentru ea nu conta acest amănunt neimportant.

Preot Ioan Goagă

După cum vedeţi, familia profesorului Ioan Mazilu a dat nişte oameni vrednici de preţuire.

După terminarea facultăţii, din anul 1941, a urmat în anul 1942 căsătoria sa cu Victoria Goagă, pe care o întâlnise la Cernăuţi, unde îşi urma şi ea studiile. Victoria era fiica preotului Ioan Goagă, din Bereşti-Tazlău. Ioan Mazilu a fost hirotonit ca preot al bisericii din satul Turluianu, slujind acolo până în anul 1945. Din acel an, avea să i se alăture socrului său, ca preot la parohia Bereşti-Tazlău, însă doar până în anul 1948.

Nu vom ști cu exactitate niciodată de ce, însă în acel an Ioan Mazilu a renunțat la preoție. Gică Balcanu, care m-a ajutat mult în această documentare, a scris în însemnările sale așa: ,,*Poate că, fiind un mare iubitor de natură și de frumos, sau poate pentru că și-a dat seama că nu ar putea avea <<vocea>> necesară acelor vremuri și poate de aceea constrâns să plece, a ales o altă cale".*

Studiile sale i-au permis să urmeze cariera didactică, din acel an 1948 devenind profesor de istorie la școala din Straja, sat aparținător de com. Asău. Rămâne acolo până în 1953, an în care se transferă la școala din Brusturoasa, Victoria însoțindu-l, devenind și ea educatoare la aceeași școală. Au avut împreună trei fii, Eugen, Dan și Florin. Eugen avea să devină tehnician geolog, Dan contabil, iar Florin tehnician chimist.

Deși Gică Balcanu nu crede în talentul său de narator, iată cum și-a notat impresiile despre profesorul Mazilu:

„La Brusturoasa muncește cu râvnă 21 de ani. Nu va construi casă, ci va construi caractere frumoase, din toate generațiile care s-au perindat în acei ani.
A stat cu chirie în mai multe locații, o vreme și în vechea locuință a învățătorului din curtea școlii, dar cel mai mult la Km 0, acolo unde satele Hângănești, Buruieniș, Brusturoasa și Camenca se întâlnesc, parcă dându-și mâna.

Mare amator de istorie și de adevăr, abonat fidel al revistei Magazin Istoric , căuta ca la ora de istorie, pe lângă varianta din programa școlară, deseori cenzurată, să ne prezinte și varianta personală.

Pescar împătimit, ne iniția, pe cei interesați, în acest frumos sport. Ne învăța cum să legăm cârligele și ce mărimi să folosim pentru diverși pești. Ne povestea despre ***monștrii*** *pe care i-a prins. Ne mai povestea că dacă suntem în pădure, iar în spatele nostru trosnesc crengile, sunt șanse mari să fie un râs (foarte numeroși pe atunci). Nu avem timp să ne întoarcem, pentru că ne va ataca, dar să scoatem iute cuțitul, să-l ridicăm și să-l facem să lucească în soare, iar râsul va fugi.*
Impunea respect printr-o ținută impecabilă. Trebuia să-l saluți de la distanță, ridicând căciula și spunând: ***Să trăiți, tovarășe profesor!*** *Altfel îți spunea:* ***Treci înapoi, măgarule, și salută!*** *Și nimeni nu se supăra. Ni se părea ceva firesc! Până și bătrânii îl salutau ridicând căciula".*

Multe lucruri despre el am aflat, așa cum se cuvenea, de la urmașii săi. Adică de la dl. Florin Mazilu, fiul său și de la nora sa, d-na Vetuța Mazilu, soția lui Dan. Am găsit doar câteva poze, dar nici nu este nevoie de mai multe, pentru că portretul său conturat de cei care l-au cunoscut, va fi mult mai elocvent decât l-ar putea reda o imagine.

Iar cuvintele d-nei Aurelia Atomulese exact asta fac. Își amintește cu drag de el și de ochii săi mari și blânzi, din care răspândea doar bunătate. Că se purta cu tact și cu înțelepciune, având grijă îndeosebi de colegii tineri, cărora le dăruia sfaturi folositoare în viață. Fusese, la fel cu tatăl său, înzestrat cu o statură impunătoare, dar în acest trup bine făcut nu își găsise loc nici o fărâmă de răutate. Nimeni nu se temea de el, însă respectul pentru el era nesfârșit.

D-na profesoară Geta Balaj își amintește cum îi influența elegant și discret chiar și pe colegii de cancelarie. Nu le spunea să pună mâna să mai citească, ci intra și le spunea ce carte minunată a citit el, și cum l-a ajutat să priceapă diverse lucruri, încât ceilalți se simțeau obligați să nu rămână mai prejos.

Dl. profesor Gheorghe Roșu, căruia i-a fost și profesor și coleg, dar și vecin, a avut și încă are pentru el un sentiment de admirație. Spune că despre dl. Mazilu se poate vorbi încontinuu. Că a fost un om care și-a pus emblema asupra școlii și a întregului sat. Nu că a vrut. Dar așa era el! Când dl. Roșu a devenit profesor, s-a străduit să adopte un stil pedagogic asemănător. La fel ca și dl. Mazilu, consideră că elevii nu trebuie să se teamă de profesor. Își amintește cum elevul care nu știa lecția, era prins de obraji, apoi invitat la dans, amândoi învârtindu-se prin clasă. Colegii se prăpădeau de râs, elevul nu se simțea umilit, ci doar certat. Era extrem de inventiv în descoperirea unor metode pedagogice neconvenționale.

Iată ce spun câțiva din foștii săi elevi.

Margareta Albert: Dl. Mazilu, deși iubea mult copiii și era tare îngăduitor, ținea mult la liniștea din clasă, mai ales la ceea ce ținea de lecții, adică predare, ascultare, extemporale. Și fiindcă era de părere că recompensele sunt mult mai folositoare, le spunea copiilor: „Dacă sunteți cuminți și facem lecția bine, aveți voie 5 minute balamuc". Expresia era cunoscută de toate clasele. Și exact așa se întâmpla. În cele 5 minute, copiii puteau alerga, țipa, juca, desigur că între niște limite.

Jana Bânțu: Când dl. Mazilu dădea extemporal, își lua un ziar în față, deschis, în care făcea o gaură sau două. Și se apuca de citit. Din când în când, când, auzind foș-nete, spunea: „Te văd, te văd!". Dar nu lua măsuri. Îi mai lăsa să și copie. Cu toate acestea, atunci când cineva nu era tocmai pregătit, ar fi preferat să se deschidă o gaură în pământ, decât să fie apostrofat de el. Știa cum să-și câștige respectul, oferindu-l celorlalți.

Nuța Stelică Oprea: D-lui Mazilu îi plăcea să pescuiască. Pentru asta se ducea pe Camenca, mult la deal, trecând prin poarta părinților Nuței. Într-o zi, s-a întâlnit cu mama elevei sale, la ea în poartă. Mama l-a invitat să mănânce niște alivancă. El, care nu mai auzise de așa mâncare, nefiind de loc din sat, a acceptat. I-a plăcut tare mult. La întoarcerea de pe gârlă, a mai cerut niște alivancă, fiindcă era bună, probabil. Mai târziu, la școală, dl. Mazilu a întrebat-o pe Nuța: „Mai face mama ta mămăligă prăjită?", întrebare care a făcut-o să se rușineze în fața copiilor.

Gena Volmer: Dl. Mazilu era tipul de om glumeț, care nu încerca niciodată să-i pună pe copii în situații jenante, căutând în același timp să corecteze poznele copiilor. Avea un obicei, ca atunci când vreun băiat se obrăznicea prea tare, să îl aducă sub catedră, unde îl ținea câteva minute înghesuit. Din când în când îi dădea un ghiont cu genunchiul, alintându-l în franceză „cochon de lait", adică „purcelule", provocând veselia tuturor colegilor.

Lenuța Mihăilă: Dl. Mazilu era un profesor care crea întotdeauna, în clasă, o atmosferă relaxată, glumea cu copiii, cu toții îl iubeau nespus. În același timp, era și tare exigent în privința răspunsurilor la lecții, fiind și foarte drept în aprecierea elevilor. Scotea mulți elevi la tablă, uneori 5 – 6, alteori și mai mult de 10. Punea o întrebare, iar primul din rând trebuia să răspundă. Dacă primul nu știa, trebuia să răspundă următorul, dacă nici el, următorul și tot așa. Odată, Lenuța a fost notată cu nota 9. Ea era convinsă că a răspuns perfect și în pauza următoare a plâns, nemulțumită. O colegă a pârât-o domnului Mazilu. La următoarea oră, el a întrebat-o dacă așa e. Ea a confirmat, iar el, privind-o lung pe deasupra ochelarilor, i-a răspuns că, uneori oamenii se mai înșală, și că e posibil ca și el să fi greșit.

Tot ea își amintește că dl. Mazilu, era tare sever în privința disciplinei. Dacă cineva întârzia la oră, era întors pe hol, apoi era obligat să ciocănească puternic în ușă, și să intre abia când i se răspundea. Dacă uita, dl. profesor îl întreba: „Ai ciocănit?", „Ai spus bună ziua?". Apoi elevul era scos de mai multe ori afară și pus să repete aceste lucruri până le deprinde, iar lecția de bună purtare să fi fost înțeleasă nu doar de acel elev, dar de întreaga clasă.

D-na învățătoare Angelica Atonoaie, care i-a fost și elevă, dar mai târziu și colegă de cancelarie, crede cu tărie că prof. Mazilu a influențat major modul de comportare a sătenilor, care rând pe rând au trecut prin școală, fiind educați de el și de celelalte cadre didactice excepționale. Dl. Mazilu, chiar și dacă mergea prin sat, îi urmărea cu ochi de vultur pe elevi, și după cum spune d-na Atonoaie, chiar dacă era în podul cu fân, și de acolo trebuia să strige tare „Bună ziua", fiindcă alfel era certată și raportată părinților.

Tot d-na Atonoaie povestea cum dl. Mazilu îi scotea pe elevi la hartă, apoi cu ochii închiși să arate o țară, ori un oraș, ori altceva. Trebuia să fii spirt. În același timp, era la fel de sever și cu propriii săi copii. Unul dintre fiii săi, Florin, era tare năstrușnic. Deși era inteligent, se străduia pe cât putea, să tragă chiulul. D-na Atonoaie își amintește cum dl. Mazilu scosese o hartă mare din clasă, o pusese pe iarbă în curte, iar acolo îl dusese pe Florin. Îl pusese pe burtă pe hartă, să stea acolo până învață. El se plângea că îi este foame. Atunci i-a adus o felie de pâine unsă cu untură, dar tot nu i-a dat voie să se ridice. După cum se poate vedea, avea niște metode extrem de neconvenționale de a face educație, dar ele dădeau niște roade remarcabile.

Talentul său de profesor era admirat de toți elevii. Harul cu care povestea orice lecție, le întipărea cunoștințele pentru totdeauna. Cu toții mărturisesc, după cei 51 de ani scurși de la trecerea sa în veșnicie, că îi datorează bazele temeinice pe care și-au clădit personalitatea și drumul în viață. Chiar dacă acel drum nu a fost unul academic, tot unul drept și demn a fost. Fiindcă el crea acea încredere, dăruind fiecăruia respect, oricât de mic și neînsemnat ar fi fost. Nu jignea pe nimeni, făcându-se înțeles și respectat, cu bunătate.

Iar acest om adevărat, care a lăsat urme atât de adânci în viețile tuturor celor care l-au cunoscut, a plecat mult prea repede într-o altă lume, să o facă și pe aceea mai bună. Ciudat a fost că și-a presimțit moartea. Când a plecat la spital, le-a spus colegilor că el nu se mai întoarce, dar ei să vină neapărat la înmormântarea sa.

D-na Vetuța Mazilu, nora sa, este și acum, după 51 de ani, impresionată de premoniția pe care a avut-o profesorul. În prima zi a anului 1974, și-a invitat toată familia la masă, adunându-se copii, nepoți, veri, care au petrecut o zi minunată împreună. La sfârșitul mesei, le-a spus că: „Asta-i ultima masă pe care v-o dau, și sunt în viață." Iar profesorului doctor Enescu, un specialist de prestigiu al acelor timpuri, i-a spus: „D-le profesor, dv. sunteți o somitate, dar eu o să mor după ce mă operați." Medicul a încercat să-l încurajeze, fiind foarte sigur pe meseria sa. Făcuse același tip de operație, doar în ultimele săptămâni de mai multe ori.

Din nefericire, profesorul Mazilu și un alt tânăr internat și operat în aceleași zile, au fost infectați cu virusul pioceanic, murind amândoi.

Înmormântarea sa a fost zguduitoare. A fost plâns cu lacrimi adevărate de toți cei care l-au cunoscut, fie și pentru puțină vreme. Un sobor de 12 preoți a oficiat slujba de îngropăciune, iar acum se odihnește în cimitirul bisericii Sf. Nicolae din Berești-Tazlău, loc drag sufletului său, alături de soția sa, Victoria.

O viață, un OM, o poveste...

LILIANA ATOMULESE

ÎNTOVĂRĂȘIREA „1 MAI” BRUSTUROASA

Vremurile comuniste au fost extrem de complicate. Deseori, cei care nu cunosc îndeajuns cele ce se petreceau pe atunci, își imaginează că doar la câmpie se vor fi făcut colectivizări și abuzuri, pe drumul comunismului sălbatic.

Cât despre colectivizarea din Brusturoasa, ar trebui spus cum s-a făcut o încercare de asociere a țăranilor, în ceea ce s-a numit „Întovărășirea”. De la Mărioara și Culiță Coman, am aflat cum pe Camenca, la Șura Popii, acolo unde acum este biserica, se creaseră niște saivane, unde fuseseră adunate multe oi din sat. Chiar și părinții lor dăduseră câte două sau trei oi, ca de altfel multe familii din sat. Ionică Alecsa ne spune că această formă de colectivizare din Brusturoasa se numea „1 Mai” și era condusă de Iftimie Neculai (Brăducu).

După puținele lucruri aflate din sat, a urmat documentarea din arhive. Și iată ce am aflat din presă.

La un început de martie a anului 1958, lua ființă în Brusturoasa, varianta din zona de munte, a C.A.P–urilor de la câmpie, numită „Întovărășire”. Data de 1 martie nu fusese aleasă întâmplător, ci a reprezentat un omagiu evenimentului din 2 martie, mai exact alegerile de deputați. Ziarele, printre care și „Flacăra Moineștiului” erau pline de sloganuri de campanie comuniste: *„Cetățeni! Să dăm votul nostru candidaților F.D.P.,pentru un viitor luminos. Votăm pentru fericirea copiilor noștri, pentru pace și socialism*!”

Munca de partid, așa cum era numită activitatea propagandistică, se desfășura neabătută. Îndoctrinarea țăranilor se făcea sistematic. Existau școli de partid la sate. Același ziar publica următoarele:

„(...) *Cursurile de învățământ de partid de la sate au oglindit cu prisosință rodnicia muncii depuse de comitetele de partid, de organizațiile de bază și de propagandiști pentru creșterea nivelului de cunoștințe politice și ideologice ale membrilor și candidaților de partid. În satul Brusturoasa 12 din cei 14 cursanți încadrați în învățământul de partid au intrat în întovărășirea zootehnică <<1 Mai>>, întemeiată în iarna trecută*”.

„Flacăra Moineștiului” nota în martie 1959: *„Un episod de activitate creatoare îl constituie (...) bătălia pentru înnoirea vieții pe care au început-o cîțiva oameni. Cele 29 de familii care au pornit întîi au adus 20,52 ha de teren pentru fînețe, 101 oi, 4 vaci și 4 junci. Prima victorie a constituit-o urcarea turmei întovărășiților pe muntele Ciudomir. Și-au urcat oile la vărat, împreună au urcat alte cîteva sute de oi ale individualilor. Toamna, s-au văzut rezultatele. S-au dat pentru fiecare oaie cîte 4 kg brînză bătută la burduf particularilor și cîte 4 1/2 kg întovărășiților. În plus, s-au contractat cu cooperativa 496 kg de brînză, cam cîte 1 kg de fiecare oaie”.*

În 1959, Întovărășirea „1 Mai” avea să facă și un împrumut, de 10.000 de lei, pentru a putea cumpăra mai multe oi.

În același an 1959: *„În comuna Brusturoasa, echipele de agitatori muncesc intens pentru atragerea de noi familii în întovărășirea zootehnică <<1 Mai>>. Această întovărășire, constituită în anul trecut de către 29 de familii, se întărește într-un ritm susținut, într-o singură adunare generală, ținută în luna februarie, au fost primite în întovărășire 71 de familii. Depunerea de cereri continuă. Numai în prima parte a lunii martie, alte 16 familii de țărani muncitori cu gospodării individuale au cerut să fie primite în marea familie a muncii unite. Ele vor aduce 7,15ha de teren și 33 de oi. După cum merge munca, se prevede ca pînă la 15 noiembrie a. c., numărul familiilor din întovărășirea <<1 Mai>> să fie aproximativ de 250. Pentru buna desfășurare a muncii, întovărășiților li s-a donat <<Parcul Șugura>>, format dintr-o bucată apreciabilă de teren și diferite construcții”.*

Tot ziarul „Flacăra Moineștiului”, publica în 16.01.1960 următoarele:

„***Pășesc pe drumul belșugului***

De curind, la întovărășirea zootehnică <<1 Mai>> din comuna Brusturoasa a avut loc adunarea generală a întovărășiților. La această adunare, întovărășiții au primit în rîndurile lor încă 7 familii cu o suprafață de 5 ha de teren și un număr de 30 de oi. În prezent, Întovărășirea numără 158 de familii cu o suprafață de 97,28 ha de teren și 283 oi și are un fond de bază in valoare de 23.497 de lei.”

Se pare că în cei aproape doi ani de la înființare, această întovărășire reușise o ascensiune importantă. Activiștii de partid adunau oameni de prin sate, câțiva și din Brusturoasa, pe care îi duceau în U.R.S.S. (Rusia), unde le arătau cum se desfășoară activitatea în colhozurile de acolo, pentru a-i lămuri să intre în Gospodăriile Agricole, ori în Întovărășirile Zootehnice.

După toată această tevatură, care a durat vreo 2 - 3 ani, o tăcere de mormânt s-a așternut peste „marile realizări comuniste”. Nu știm cum se va fi destrămat această Întovărășire. Mărioara și Culiță Coman, spun că la nunta lor din 1962, deja nu mai exista nimic. Comuniștii, în buna lor tradiție de a mușamaliza lucrurile neplăcute, nu au mai pomenit absolut nimic despre dispariția acestor comasări forțate. Cu siguranță ele nu funcționau. Dar sper că vom mai afla detalii, în viitor.

LILIANA ATOMULESE

Drumul spre cuvânt și vocație Povestea mea: Cum m-au format credința, familia și școala

Mă numesc Andrei și cred că nimic din ceea ce sunt astăzi nu ar fi fost posibil fără rădăcinile care mi-au hrănit inima, fără oamenii care m-au inspirat și fără locurile care m-au format. De ce am început să scriu un roman? De ce am lansat un blog? De ce am ales să urmez Liceul Pedagogic „Marin Preda" din Odorheiu Secuiesc? Nu sunt simple decizii. Sunt răspunsuri ale sufletului la chemările trecutului, la modele vii de credință, iubire și vocație. Aceasta este povestea mea – o poveste care începe într-un sat de munte, într-o familie în care valorile se trăiesc, nu doar se rostesc, și într-o copilărie în care jucăriile mele cele mai dragi erau veșmintele improvizate de preot și o cădelniță meșteșugită din dragoste pentru altar.

Primele raze ale vocației – copilăria în Brusturoasa

M-am născut și am crescut în Brusturoasa, un sat care mi-a oferit nu doar primele cuvinte și pași, ci și prima apropiere de taină, de liniștea bisericii și de simplitatea credinței autentice. Acolo, între dealuri și miros de tămâie, am descoperit, fără să știu, primele fire ale scrisului.

De mic copil, aveam o fascinație aparte pentru preoție. Nu era un joc de-a biserica. Era o formă sinceră de admirație și iubire pentru ceea ce însemna preotul în comunitate: un om al lui Dumnezeu, un sprijin pentru cei necăjiți, o lumină pentru cei rătăciți. Îmi făceam veșminte din pături, croiam o cădelniță dintr-o cutie de metal și îl întâmpinam cu bucurie pe părintele când trecea prin sat. Îl priveam ca pe un înger în haine pământești. În acei ani, visul meu era să ajung și eu preot. Nu pentru a fi văzut, ci pentru a oferi oamenilor același dar al păcii pe care-l primeam eu de fiecare dată când intram în biserică.

Bunica mea mi-a croit o reverendă și niște veșminte preoțești. Mi-am improvizat o mică biserică în podul grajdului și chiar am confecționat clopote din găleți. Nenea Emil, dascălul bisericii, impresionat fiind de aspirația mea, mi-a dăruit o cădelniță veche, pe care o am și acum. Acea mică biserică improvizată era altarul copilăriei mele, locul unde îmi rosteam visurile în șoaptă, cu o evlavie de copil care credea cu toată ființa lui. Credință care a rămas și astăzi, la fel de profundă.

Oameni care m-au format – chipuri cu har și suflete calde

În formarea mea, au existat câteva repere pe care le port în suflet cu recunoștință și reverență. În primul rând, preoții Ventel și Constantin – doi oameni care nu mi-au vorbit despre Dumnezeu doar din cărți, ci mai ales din exemplul lor de smerenie, bunătate și dăruire.

Părintele Ventel mi-a arătat ce înseamnă să trăiești slujirea, nu doar să o practici. Iar părintele Constantin, cu blândețea și tăcerea sa luminată, m-a învățat că adevărata putere a unui preot nu stă în glasul său, ci în liniștea pe care o lasă în urma lui. Niciunul nu mi-a spus să scriu, dar fiecare a scris cu viața lui în inima mea un capitol pe care nu-l voi uita niciodată.

Bunicii mei, Ioan și Elena Sprintenu, au fost și ei păstrători ai acestei comori lăuntrice. Mă duceau des la biserică, mă învățau să mă închin și să respect rugăciunea. De la ei am învățat că tăcerea are un rost, că răbdarea e o virtute, că Dumnezeu nu se caută doar în cărți, ci și în ochii celor sărmani. Prin ei am înțeles prima dată ce înseamnă fidelitatea față de familie, de credință, de rădăcini.

Moștenirea părinților – educația ca dar suprem

Mama mea, Mihaela, este pentru mine stâlpul pe care s-a clădit tot ceea ce sunt. M-a crescut cu iubire și demnitate, cu fermitate și blândețe, cu speranță și exemplu. Ea a fost și este sprijinul meu în fiecare clipă, omul care mi-a arătat că educația e cheia tuturor porților.

Tata, Marian, care a trecut la cele veșnice în 2021, mi-a lăsat o moștenire pe care nici timpul, nici suferința nu o pot șterge: încrederea că pot deveni un om bun, că pot să învăț, să lupt, să scriu, să creez. Deși a plecat prea devreme, el continuă să trăiască prin mine – în romanul la care scriu, în blogul pe care l-am lansat, în fiecare alegere pe care o fac cu inima curată. Pierderea lui m-a maturizat, dar nu m-a învins. Dimpotrivă, m-a întărit.

Anglia- aristocrația ascunsă

Viața mea în Anglia, deși valoroasă sub multe aspecte, nu a fost tocmai cum mi-am imaginat-o. Am

locuit în Londra, un oraș imens și plin de contraste. Când am plecat din România, aveam așteptări mari – visam la o societate elegantă, aproape aristocratică, inspirat de imaginea clasică a Regatului Unit. Însă realitatea m-a surprins. Timp de patru ani am învățat la The Minster Junior School din Croydon, o instituție bună, unde am acumulat multe cunoștințe și am cunoscut oameni din medii diferite. Cu toate acestea, am întâlnit și aspecte mai puțin plăcute: oameni lipsiți de educație, comportamente vulgare și situații care m-au făcut să simt dorul valorilor și decenței de acasă.

Experiența a fost, totuși, una formativă. M-a învățat să disting între aparențe și esență, să apreciez mai mult familia, tradițiile și echilibrul oferit de rădăcinile mele românești. Deși nu mi-a plăcut în totalitate viața din Anglia, a fost o etapă esențială în procesul meu de maturizare.

Școala ca lumină – profesori care m-au inspirat

O influență profundă a avut asupra mea și Școala Gimnazială „Ioana Radu Rosetti" din Brusturoasa. Nu a fost o simplă instituție de învățământ – a fost o adevărată școală a vieții. Acolo, profesorii nu m-au format doar academic, ci mai ales uman.

Profesionalismul lor, dăruirea cu care veneau zilnic la catedră, răbdarea cu care ne ascultau și ne încurajau au fost pentru mine mai mult decât lecții. Au fost modele. Am învățat de la ei că un cuvânt spus cu dragoste valorează mai mult decât o mie de note, că un gest de sprijin poate schimba un destin.

De ce scriu – romanul ca formă de mărturisire

Scrisul a venit ca o chemare. Nu l-am căutat eu, ci parcă el m-a ales. După moartea tatălui meu, după ani de frământări, am simțit nevoia să dau glas emoțiilor mele. Să nu las uitarea să înghită oamenii care m-au format, să spun lumii că în satele noastre există povești care merită scrise, destine care merită cunoscute.

Romanul la care lucrez este un omagiu adus unui preot din satul meu natal – un om care a marcat comunitatea, care a adus lumină în viețile celor din jur. Este o încercare de a învești prin cuvinte ceea ce altfel s-ar pierde în tăcere. E, totodată, o parte din mine – din fricile mele, din speranțele mele, din copilăria mea.

De ce un blog – dorința de a împărtăși

Blogul brusturoasanestiuta.blogspot.com este extensia publică a sufletului meu. Am simțit că nu pot păstra doar pentru mine amintirile, ideile, reflecțiile. Trăim într-o lume în care autenticitatea pare o raritate. Eu vreau să o readuc în centrul atenției.

Pe blog scriu despre oameni, despre satul meu, despre credință, despre educație, despre valori. Scriu pentru tineri ca mine care poate simt aceleași nelămuriri, aceleași nevoi de sens. Scriu ca să arăt că a fi sensibil nu e o slăbiciune, ci o forță.

De ce Liceul „Marin Preda"

Decizia de a merge la Liceul cu profil pedagogic „Marin Preda" din Odorheiu Secuiesc a venit firesc, ca o continuare logică a pasiunii mele pentru oameni, educație și formare. Dacă nu am urmat calea preoției, pedagogia mi s-a părut cea mai apropiată de acel vis – pentru că și dascălul, la fel ca preotul, are o misiune sacră: să lumineze minți și să încălzească inimi. La „Marin Preda" am găsit un mediu în care vocația este încurajată, în care se cultivă nu doar cunoștințele, ci și caracterul. Am învățat ce înseamnă răbdarea, adaptabilitatea, comunicarea eficientă. Am participat la activități, proiecte, am fost implicat în Consiliul Școlar al Elevilor – toate acestea m-au format ca lider, ca viitor dascăl, dar mai ales ca om.

Visul meu este ca, într-o zi, să devin profesor de Limba și literatura română. Să pot sta la catedră nu doar cu un catalog, ci cu pasiune, cu înțelegere, cu iubire pentru limba noastră și pentru elevii care au nevoie de modele vii.

Concluzie: un drum în care nimic nu e întâmplător

Privind în urmă, pot spune cu inima deschisă că nimic din ce mi s-a întâmplat nu a fost întâmplător. Fiecare om pe care l-am întâlnit, fiecare lecție pe care am primit-o, fiecare lacrimă și fiecare bucurie – toate m-au condus spre cine sunt azi. Scrisul, blogul, alegerea liceului – nu sunt doar alegeri exterioare, ci expresii ale unei identități construite cu grijă, iubire și credință.

Și dacă acest drum a început cu un băiețel care visa să fie preot, acum continuă cu un tânăr care visează să fie dascăl. Un dascăl care, prin cuvânt și exemplu, va duce mai departe moștenirea celor care i-au dat aripi.

ANDREI MARIAN BALAJ

REȚETE ȘI LEACURI

Ca în fiecare număr, astăzi vă propunem niște **rețete** locale. Cei mai vârstnici din sat, cu siguranță le știu. Poate și o parte dintre cei tineri.

Deși pot părea simple și poate cunoscute, am găsit multe persoane care nu auziseră de asemenea feluri de mâncare, unele fiind chiar născute și crescute în sat.

Ideea mi-a venit de la reamintirea, întâmplătoare, a unei întâlniri cu o doamnă inginer, care ajunsese în sat pentru o cercetare, trimisă fiind de către Direcția Agricolă. Deoarece pe parcursul a mai multe zile am însoțit-o prin sat, strigând pe la porți, evident că nu am prea avut timp să fac de mâncare. Așa că, în vederea următoarei zile, într-o seară am copt niște ardei, pe care i-am pus la rece. A doua zi mai spre seară, când am ajuns acasă, până a fiert ceaunul de mămăligă, într-o jumătate de oră am făcut trei feluri de mâncare din acei **ardei copți**. Lucru care a umplut-o de uimire pe doamna inginer. Și în același timp de încântare, ea apreciind grozav gustul acestora.

Doar că, acele feluri de mîncare sunt atât de ușoare, încât am avut o ezitare dacă să le transpun în

acest număr al revistei, ori să pun altceva. Însă, fiindcă tocmai ce este în toi sezonul ardeilor grași, și a celor kapia, m-am gândit să le scot la iveală, pentru cei amatori de ceva bun.

Așadar, cantitățile pot fi adaptate, însă, ca bază să punem o ceapă, pe care o înmuiem puțin în ulei. Apoi punem sare după gust, eventual puțin amestec de condimente, apoi picurăm câte puțină apă, ca să se fiarbă ceapa. Nu trebuie prăjită, fiindcă nu face bine la ficat. Când ceapa a fost pregătită în acest fel, peste ea se adaugă ardeii copți, tăiați fâșii, ori bucățele, după preferință. Se mai lasă puțin pe foc, amestecând, până se înfrățesc gusturile.

De aici, această bază poate fi pregătită în următoarele feluri:

Cu **urdă acră**, care se sfărâmă peste amestecul fierbinte, amestecând puțin, apoi se poate mânca.

Cu **smântână**, în care putem pune o linguriță de făină, apoi o adăugăm peste ardei, urmând să dea câteva clocote, timp în care trebuie amestecat să nu se prindă.

La final, cel mai simplu fel, adică un **scrob** din mai multe ouă, care se toarnă peste ardeii astfel pregătiți. Desigur că, oricare dintre ele, cu o mămăligă bună!

POFTĂ BUNĂ!

LEACUL de astăzi, este unul depre care, până de curând, nu știusem nimic. Și am aflat dintr-o întâmplare de el, mergând într-o după amiază, spre seară, la Gică Șelaru, cel despre care am mai vorbit altădată, într-un articol de pe blogul neuitare.ro.

Gică Șelaru, despre care spuneam că la cei 90 de ani ai săi, trăiește ca unul de 50 de ani, crescând animale, lucrând pământul, prășind și făcând fân. Uscățiv de felul lui, pare slab, dar de fapt, este bine sănătos.

Dintotdeauna el a fost adeptul leacurilor din plante, având prin casă mai multe cărți de acest fel, unele foarte vechi. Pentru sănătatea sa, le-a încercat pe multe dintre ele. Se pare că acestea funcționează, dacă băgăm de seamă starea lui de sănătate. Are încă mintea limpede și ageră, dar și putere de muncă. Dealtfel, se pricepe nu doar la tratamente de oameni, dar îndeosebi la lecuirea animalelor, lucru pentru care este căutat de săteni.

Așadar, intrând în curte, l-am găsit pe Gică lângă un cazan mare, pus pe chirostii (pirostii), și rupând crengi mai mici dintr-o grămadă de **cetină**, pe care le arunca înăuntru. Desigur că m-am mirat tare. La întrebarea mea, că la ce folosesc acele **crengi de pin** și cum face cu ele, am primit și răspunsul, desigur că însoțit de explicații și de o poveste.

În zilele precedente, pe nenea Gică l-a durut tare spatele, fiindcă a cam exagerat cu prășitul și cu fânul. Văzând că nu îl lasă deloc, a hotărât să revină asupra unui leac folosit de niște ani în urmă, care avusese un efect benefic. Și mai ales îndelungat, pentru că de atunci nu îl mai duruse spatele.

Rețeta o găsise într-o veche carte de plante și spune el că, a mai recomandat-o și altor persoane.

Așadar, se pun crengile de pin într-un cazan mare, de 70 – 80 de litri, bine îndesate, chiar călcate cu piciorul. Apoi se acoperă cu apă până sus, și se fierb la foc potrivit, până apa din cazan scade cam cu 8 – 10 litri. Acel decoct se strecoară, la final, și se mută într-un ciubăr, cazan, ori cadă. Se lasă să se răcorească.

La o mică distanță, nenea Gică mi-a arătat un butoi mare, de 200 de litri, în care urma să pună lichidul obținut. Apoi a spus că va intra în butoi și se va scufunda până la gât, urmând să stea acolo vreo oră.

Spune că, deși trebuia să repete baia aceasta în fiecare seară, în trei zile consecutive, după cea de-a doua durerile îl lăsaseră de tot. Și cu toate că indicația era alta, el a repetat procedeul de cinci ori, ca să fie sigur.

Un leac neobișnuit, simplu, și la îndemână.

SĂ VĂ FIE DE LEAC!

CUPRINS

Rădăcinile sufletului - manifest ..... pag. 1

Evocări: Regina Maria ..... pag. 2

Aproape de rai ..... pag. 5

Lada de zestre ..... pag. 6

Din viața familiei Rosetti ..... pag. 9

Pagina artelor ..... pag. 12

Profesori ai școlii Brusturoasa ..... pag. 14

Întovărășirea „1 Mai” ..... pag. 17

Drumul spre cuvânt și vocație ..... pag. 18

Rețete și leacuri ..... pag. 20

DL. PROFESOR IOAN MAZILU ȘI DL. ÎNVĂȚĂTOR AUREL MUSCĂ - 1969

„AM MULTĂ SPERARE ÎN ACEST NEAM, ...
ADÂNCĂ CUMINȚENIE E TIPĂRITĂ ÎNTR-O MULȚIME DE PROVERBE, ÎNCHIPUIRE MINUNATĂ E ZUGRĂVITĂ ÎN POVEȘTILE SALE...”

VASILE ALECSANDRI

CASA FAMILIEI ROSETTI
BRUSTUROASA - CCA. 1905 - 1907
COLECȚIA ION STURZA

IUBIREA FAȚĂ DE SATUL TĂU,
O ARĂȚI ȘI PRIN RESPECTUL PURTAT ÎNAINTAȘILOR